

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI**

**FİNANSAL GELİŞMENİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN FİNANSAL KUZNETS EĞRİSİ HİPOTEZİ
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ: GELECEK 11 ÜLKE ÖRNEĞİ**

OZAN GÜRSUCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çisem BEKTUR

AĞUSTOS - 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİNANSAL GELİŞMENİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN FİNANSAL KUZNETS EĞRİSİ HİPOTEZİ
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ: GELECEK 11 ÜLKE
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ozan GÜRSUCU

Enstitü Anabilim Dalı : Ekonometri

Enstitü Bilim Dalı : Finans Ekonomisi

**“Bu tez 18/08/2021 tarihinde yüzyüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri
bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Doç. Dr. Sedat DURMUŞKAYA	Başarılı
Doç. Dr. Mücahit AYDIN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Çisem BEKTUR	Başarılı

Etik BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet

Hayır

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütölen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

OZAN GÜRSUCU

18/08/2021

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çisem BEKTUR'a ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mücahit AYDIN'a katkı ve emekleri için en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Savunma sınavı sırasında jüri üyelerim de çalışmamın son haline gelmesine değerli katkılar yapmışlardır. Bu vesileyle tüm hocalarım ve bütün süreç boyunca her anlamda yanımda olarak desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli eşim Özge Coşkun GÜRSUCU'ya ve kızım Derin GÜRSUCU'ya teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anneme ve babama şükranlarımı sunarım.

Ozan GÜRSUCU

18/08/2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: GELİR DAĞILIMI KAVRAMI VE TEORİLERİ	4
1.1. Gelir Dağılımı Kavramı.....	4
1.2. Gelir Dağılımı Çeşitleri	4
1.2.1. Kişisel Gelir Dağılımı.....	4
1.2.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı	4
1.2.3. Sektörel Gelir Dağılımı	5
1.2.4. Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı.....	5
1.3. Gelir Dağılımı Eşitsizliklerinin Ölçülmesi	6
1.3.1. Lorenz Eğrisi	6
1.3.2. Gini Katsayısı	7
1.3.3. Kuznets Katsayısı	8
1.4. Gelir Dağılımı Teorileri.....	9
1.4.1. Klasik Gelir Dağılımı	9
1.4.2. Ricardo'ya Göre Gelir Dağılımı Teorisi.....	10
1.4.3. Marx'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi	10
1.4.4. Keynes'e Göre Gelir Dağılımı Teorisi	11
1.4.5. Kalecki'ye Göre Gelir Dağılımı Teorisi.....	12
1.4.6. Kaldor'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi	12
BÖLÜM 2: FİNANSAL GELİŞME KAVRAMI VE ÖLÇÜLMESİ	13
2.1. Finansal Gelişme Kavramı	13
2.2. Finansal Gelişmenin Ölçülmesi.....	18
BÖLÜM 3: GELECEK 11 ÜLKELERİ VE GELİR DAĞILIMLARI	21
3.1. Gelecek-11 Ülkeleri.....	21

3.2. Gelecek-11 Ülkelerindeki Gelir Dağılımı	23
3.2.1. Bangladeş'te Gelir Dağılımı.....	24
3.2.2. Endonezya'da Gelir Dağılımı.....	25
3.2.3. Filipinler'de Gelir Dağılımı.....	26
3.2.4. Güney Kore'de Gelir Dağılımı.....	27
3.2.5. İran'da Gelir Dağılımı	28
3.2.6. Meksika'da Gelir Dağılımı.....	28
3.2.7. Mısır'da Gelir Dağılımı	30
3.2.8. Nijerya'da Gelir Dağılımı.....	31
3.2.9. Pakistan'da Gelir Dağılımı	31
3.2.10. Türkiye'de Gelir Dağılımı.....	33
3.2.11. Vietnam'da Gelir Dağılımı.....	34
BÖLÜM 4: AMPİRİK UYGULAMA	37
4.1. Literatür Taraması	37
4.2. Ekonometrik Metodoloji.....	49
4.2.1. Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi	50
4.2.2. Panel Birim Kök Testi.....	51
4.2.3. Panel Eşbütünleşme Testi ve Uzun Dönem Tahmincisi	52
4.3. Veri Seti ve Model.....	53
4.3.1. Veri Seti.....	53
4.3.2. Model.....	54
4.4. Uygulama Sonuçları	54
SONUÇ	58
KAYNAKÇA.....	60
ÖZGEÇMİŞ	65

KISALTMALAR

GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
BRIC	: Brasil, Rusia, India, China
BRICS	: Brasil, Russia, India, China, South Africa
MIST	: Mexico, Indonesia, South Korea, Turkey
GES	: Growth Environment Score
WID	: World Inequality Database
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
KC	: Kuznets Curve
ARDL	: Autoregressive Distributed Lag
ADF	: Augmented Dickey Fuller
DOLS	: Dynamic Ordinary Least Square
FM-OLS	: Fully Modified Ordinary Least Squares
VECM	: Vector Error Correction Model
SADC	: Southern African Development Community
VAR	: Vektör Otoregresyon
AMG	: Augmented Mean Group Estimator
CIPS	: Cross-Sectionally Augmented Dickey Fuller

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Finansal Sistem Özelliklerinin 4x2'lik Matrisi (Cihak vd., 2012).....	19
Tablo 2 : Bangladeş'in Gini Katsayıları	25
Tablo 3 : Filipinler'in Gini Katsayıları	27
Tablo 4 : İran'ın Gini Katsayıları	28
Tablo 5 : Meksika'nın Gini Katsayıları	29
Tablo 6 : Mısır'ın Gini Katsayıları	30
Tablo 7 : Nijerya'nın Gini Katsayıları.....	31
Tablo 8 : Pakistan'ın Gini Katsayıları	33
Tablo 9 : Türkiye'nin Gini Katsayıları	34
Tablo 10: Vietnam'ın Gini Katsayıları	36
Tablo 11: Değişkenlerin Tanımı.....	53
Tablo 12: Yatay Kesit Bağımlılığı Sonuçları	54
Tablo 13: Delta Testi Sonuçları.....	55
Tablo 14: Panel Birim Kök Testi Sonuçları	55
Tablo 15: Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları	55
Tablo 16: Panel Uzun Dönem Katsayıları	56

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Lorenz Eğrisi	6
Şekil 2: Gini Katsayısı	7
Şekil 3: Kuznets Eğrisi (Ters-U İlişkisi).....	9
Şekil 4: Finansal Sektör Gelişimi ve Ekonomik Büyüme (Levine, 1997).....	17
Şekil 5: Dünya Haritası Üzerinde N-11 Ülkeleri	23
Şekil 6: Endonezya Gelir Eşitsizliği Grafiği (1921 - 2019),.....	26

ÖZET

Başlık: Finansal Gelişmenin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisinin Finansal Kuznets Eğrisi Hipotezi Çerçevesinde İncelenmesi: Gelecek 11 Ülke Örneği

Yazar: Ozan GÜRSUCU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çişem BEKTUR

Kabul Tarihi: 18.08.2021

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 65 (tez)

Finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar literatürde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Finansal gelişme ve gelir dağılımı arasındaki ilişki ve sonuçları finansçılar, ekonomistler ve sosyal bilimciler açısından oldukça fazla merak uyandırıcı araştırma konusu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Ülkelerdeki finansal gelişme ve gelir dağılımı çok farklı parametrelere bağlı olduğundan dışarıdan bakıldığında eşdeğer sayılabilecek ülkelerde farklılıklar gösterebilmektedir. Yine, farklı ülke grupları, farklı zaman serileri, farklı ekonometrik yöntemler ve farklı model spesifikasyonları ile yapılan çalışmaların sonuçları da farklılıklar göstermektedir.

Finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenirken değişkenler arasındaki ilişkilerin durumunu gerçeğe en yakın şekilde tespit etmek oldukça önem arz etmektedir. Değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı olup olmadığını, uzun dönemde birlikte hareket edip etmediklerini, yaşanmış olabilecek yapısal ve yapısal olmayan şokların dikkate alındığı testlerin kullanılması gerçeği yansıtan sonuçlara ulaşma ihtimalini artıracaktır. Bu durumlar göz ardı edildiği zaman değişkenlerin aralarında var olan ilişkiler ortaya çıkarılamayacaktır ve yapılan analizlerin güvenilirliği azalacaktır. Bu nedenle geleneksel testlerin eksik yönlerini geliştirerek son yıllarda kullanılmaya başlanan yeni nesil panel veri yaklaşımlarının kullanılmasının çalışmalardan elde edilecek sonuçların güvenilirliğini artıracığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, literatürde daha önce incelenmemiş olan Gelecek-11 ülke grubundaki finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi çerçevesinde, panel veri analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, Endonezya, İran ve Meksika'da Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle bu ülkelerde gelir eşitsizliği ve finansal gelişme arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre Endonezya, İran ve Meksika'da finansal gelişme gelir eşitsizliğini ilk olarak artırmakta, belirli bir eşişe geldikten sonra gelir eşitsizliği seviyesi azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Gelişme, Gelir Dağılımı, Kuznets Eğrisi, Gelecek-11 Ülkeleri.

ABSTRACT

Title of Thesis: Examining the Effect of Financial Development on Income Distribution in the Framework of the Financial Kuznets Curve: Examples of Next 11 Countries

Author of Thesis: Ozan GÜRSUCU

Supervisor: Assist. Prof. Çisem BEKTUR

Accepted Date: Econometrics   **Number of Pages:** vii (pre text) + 65 (main)

Studies examining the relationship between financial development and income distribution are frequently encountered in the literature. The relationship between financial development and income distribution and its results have been and continue to be a very interesting research topic for financiers, economists and social scientists. Financial development and income distribution in countries depend on very different parameters, that's why it may differ in countries that can be considered equivalent from the outside. Again, the results of studies with different country groups, different time series, different econometric methods and different model specifications also show differences.

While examining the effect of financial development on income distribution, it is very important to determine the situation of the relations between the variables as close to reality as possible. Whether there is a cross-section dependency between the variables, whether they act together in the long run, The use of tests that take into account the structural and non-structural shocks that may have been experienced will increase the probability of reaching results that reflect the truth. When these situations are ignored, the existing relationships between the variables will not be revealed and the reliability of the analyzes will decrease. For this reason, it is thought that the use of new generation panel data approaches, which have been used in recent years by improving the deficiencies of traditional tests, will increase the reliability of the results to be obtained from the studies.

In this study, the effect of financial development on income distribution in the Future-11 country group, which has not been examined in the literature before, is examined within the framework of the Financial Kuznets Curve hypothesis, using panel data analysis methods. The results of the study show that the Financial Kuznets Curve hypothesis is valid in Indonesia, Iran and Mexico. In other words, it shows that there is an inverted U relationship between income inequality and financial development in these countries. In other words, in Indonesia, Iran and Mexico, financial development first increases income inequality, and after reaching a certain threshold, the level of income inequality decreases.

Keywords: Financial Development, Income Distribution, Kuznets Curve, Next-11 Countries.

GİRİŞ

Literatürde uzun yıllardır çalışmalara konu olan finansal gelişme, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme araştırmaları çok farklı spesifikasyonlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu değişkenler arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün belirlenmesi birçok farklı ekonometrik test yardımıyla yapılmaktadır. Geçmişte geleneksel ekonometrik yöntemlerle incelenen değişkenler arası ilişkiler, günümüzde çoğunlukla yeni nesil yöntemlerle ele alınmaktadır. Bunun nedeni, yeni geliştirilen yöntemlerle çalışma sonuçlarının gerçeğe daha fazla yakın olmasını sağlamaktır. Ulaşılan sonuçların gerçeğe yakın olması, karar alıcılara uygulayacakları politikalarda yol gösterici olması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişki, Gelecek-11 ülke grubu özelinde panel veri analizi yöntemleri ile incelenmiştir. Ayrıca çalışmada değişkenler arasındaki ilişki Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Literatürde daha önce bu ülke grubu ve bu yöntemlerle yapılan çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışma bu yönüyle ilk olma özelliği taşımaktadır.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu, literatürde daha önce Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi bağlamında test edilmeyen Gelecek-11 ülke grubundaki finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada gelir dağılımı kavramı, çeşitleri ve farklı gelir dağılımı teorileri incelenecek, finansal gelişme kavramı ve ölçülmesi ile ilgili değerlendirmeler yapılacaktır. Çalışmanın uygulama kısmında ise Gelecek-11 ülke grubu içerisinde finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenecektir. Birinci bölümde, gelir dağılımı ve gelir dağılımı çeşitleri ile ilgili tanımlamalar yapılacaktır. Ayrıca gelir dağılımı eşitsizliklerinin ölçülmesinde kullanılan yöntemler ele alınacak, daha sonra çeşitli gelir dağılımı teorileri üzerinde durulacaktır.

İkinci bölümde, finansal gelişme kavramı üzerinde durulacaktır. Finansal gelişme ile ilgili literatür incelemesi yapılacak, dar ve geniş anlamda finansal gelişme kavramı incelendikten sonra finansal gelişmenin ölçülmesi ile ilgili yöntemlere değinilecektir.

Üçüncü bölüm, Gelecek-11 ülke grubunun hangi ülkeler olduğunun ve bu ülkelerin nasıl belirlendiğinin incelendiği bölümdür. Bu bölümde öncelikle Gelecek-11 ülke grubunun

nasıl ortaya çıktığı açıklanacak, daha sonra bu ülkelerin kendi içlerindeki gelir dağılımları incelenecektir.

Dördüncü bölüm, ampirik uygulamanın yapılacağı bölümdür. Öncelikle literatür taraması yapılacak, finansal gelişme, gelir dağılımı ve ekonomik büyüme değişkenleri arasındaki ilişkinin literatürdeki diğer çalışmalarda ne şekilde ele alındığı ve hangi sonuçlara ulaşıldığı açıklanacaktır. Bu bölümün ilerleyen kısımlarında ekonometrik metodoloji incelenecektir. Yatay kesit bağımlılığı ve homojenlik testi, panel birim kök testi, panel eşbütünleşme testi ve uzun dönem tahmincisi ile ilgili temel makaleler incelenecek ve ekonometrik metodoloji konusunda bilgiler verilecektir. Daha sonra çalışmada kullanılacak veri seti ve model açıklanacaktır.

Çalışmanın son bölümünde ise yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular yorumlanacaktır. Çalışmanın geliştirilmesi ve daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutması adına izlenebilecek yollardan bahsedilecektir.

Çalışmanın Amacı

Literatürde sıklıkla karşımıza çıkan finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkinin, daha önce Gelecek-11 ülke grubu bağlamında incelenmediği görülmüştür. Bu çalışmada finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişki Gelecek-11 ülke grubu bağlamında, Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi çerçevesinde, panel veri analizi yöntemleri ile incelenmek istenmektedir. Bu doğrultuda söz konusu değişkenler arasındaki ilişkiyi Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi çerçevesinde değerlendiren bir uygulama yapılması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi literatürde daha önce sıklıkla incelenen finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkinin, ilk kez Gelecek-11 ülke grubu için Finansal Kuznets Eğrisi hipotezi çerçevesinde incelenmiş olmasıdır. Dünya ekonomisinde gelecekte önemli yere sahip olacağı düşünülen Gelecek-11 ülkeleri olan Güney Kore, Meksika, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam'daki finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenerek Finansal Kuznets Eğrisi hipotezine paralel olarak bu ülkelerde ters U durumunun söz konusu olup olmadığı ortaya çıkartılacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada panel veri analizi yöntemleri kullanılacaktır. İlk olarak değişkenlerin yatay kesit bağımlılığı dört farklı testle incelenecek ve Finansal Kuznets Eğirisi'nin eğim homojenliği delta testi ile test edilecek, daha sonra ikinci nesil CIPS panel birim kök testi uygulanarak değişkenlerinin durağanlık mertebeleri belirlenecektir. Değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olup olmadığının tespiti için Panel LM Bootstrap eşbütünleşme testi kullanılacaktır. Çalışma sonuçlarının yorumlanabilmesi için son olarak uzun dönemli katsayı tahmini için geliştirilen AMG tahmincisi kullanılacaktır.

BÖLÜM 1: GELİR DAĞILIMI KAVRAMI VE TEORİLERİ

1.1. Gelir Dağılımı Kavramı

Bir şahsın ya da bir grubun bir sürecin tamamlanmasının ardından, belli yerlerden elde ettiği paraya gelir adı verilmektedir. Ayrıca bir hizmet ya da üretim süreci sonucunda kazanılan maddi ya da nesnel bir kazanım olarak da adlandırılmaktadır (Tanrıverdi, 2007). Türk Dil Kurumu'na göre gelir, "Bir kimseye veya topluluğa belli zamanlarda, belli yerlerden gelen para" ve "Bir ekonomik birimin belli bir süre içinde kazandırdığı getiri" olarak ifade edilmektedir (TDK).

Gelir dağılımı ise Türk Dil Kurumu'na göre "Bir ülkenin toplam gelirinin o ülke bireyleri arasındaki dağılımı" olarak ifade edilmektedir. Gelir Dağılımı, bir ekonomide ortaya çıkan gelirin taraflara nasıl paylaştırıldığını gösteren ekonomik bir göstergedir. Ülkeler düzeyinde, gelirin sosyal sınıflar arasındaki dağılımıdır.

1.2. Gelir Dağılımı Çeşitleri

Gelir dağılımı; kişisel gelir dağılımı, fonksiyonel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı ve bölgesel (coğrafi) gelir dağılımı olarak dört gruba ayrılır. Bu bölümde gelir dağılımı çeşitleri ifade edilmeye çalışılacaktır.

1.2.1. Kişisel Gelir Dağılımı

Kişisel gelir dağılımı, gelirin bireyler ve haneler arasındaki dağılımını ifade etmektedir. Kişisel gelir dağılımının önemi;

- Kişisel gelir dağılımında adalet fırsat eşitliğini artırır,
- Kişisel gelir dağılımında adalet ekonomik istikrarı sağlar,
- Kişisel gelir dağılımında adalet toplumsal refahı artırır (Erdoğan, 2009).

1.2.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Çeşitli üretim unsurlarının milli hasıladan paylarına düşeni inceleyen gelir dağılımı kavramını ifade etmektedir. Emek, müteşebbis, sermaye ve toprak olan üretim unsurlarının milli hasıladan ücret, kar, faiz ve rant isimleriyle elde ettikleri hakları tespit

etmeyi sağlayan gelir dağılımları çeşitidir (Türk, 1989). Milli hasılanın türlü sosyal sınıflar arasındaki dağılımlarını en güzel ifade eden hesaplama türü fonksiyonel gelir dağılımıdır. Fonksiyonel gelir dağılımı gelirin geliri ortaya çıkartan unsurlara göre, örneğin toprak maliklerine rantın, sermaye sahiplerine faizin, müteşebbislere karın, emekçilere ücretin nasıl dağıldığını ifade etmektedir (Ensari, 1997).

1.2.3. Sektörel Gelir Dağılımı

Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinin milli hasıladan elde ettikleri payları, kanun yapıcıların hangi sektör ya da sektörler aleyhine, hangi sektör ya da sektörler lehine milli hasılanın dağılımında etkin rol oynadığını belirlemesi ve gelirin dağılımını buna göre yapması sektörel gelir dağılımı olarak ifade edilmektedir (Türk, 1989). Sektörel gelir dağılımı ele alınırken sektör gelirleri, hanelerde yaşayan fertlerin asıl iş, ek iş ve yeni işlerindeki ekonomik faaliyetlerinden ellerine geçen toplam gelirlerinin tümüdür. Türkiye'deki çalışmalarda şahısların sektör haricinde ellerine geçen gelirler (gayrimenkuller, menkul kıymetler, karşılıksız gelir vb.) dahil edilmemiştir (Ensari, 1997). Bu hususta şahısların asıl işlerindeki durumu göz önüne alınmaksızın tarımdan gelir elde etmiş ise eline geçen gelir tarımsal sektörde, aynı kişi ticaretten gelir sağlamışsa sağladığı gelir ticaret sektöründe gösterilmektedir.

1.2.4. Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı

Ülkeler içsel yapıları anlamında çeşitli bölgelere ayrılmaktadır. Bunlar jeopolitik, iklimsel(tarımsal) veya ekonomik anlamda çeşitlilik göstermektedir. Ülke vatandaşlarının farklı bölgelerde milli hasıla içinden hak ettikleri payları bölgesel(coğrafi) gelir dağılımı ifade etmektedir. Bölgesel gelir dağılımı ile bir ülkedeki bölgenin ya da bölgelerin gelişme düzeyi ile ilgili bilgi sahibi olunabilir. Genellikle gelişmiş ülkelerin çeşitli bölgeleri arasında gelir dağılımı farkı bulunmamaktadır. Bunun sebebi gelir dağılımının tüm bölgelerde aynı düzeyde dağılmış olmasıdır. Ancak az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde bu durum tam zıttır. Bir bölge daha fazla gelişmiş ve o bölgede gelirler daha adil dağılmışken daha az gelişen diğer bir bölgede gelir dağılımında dengesizlikler olduğu görülebilmektedir. Ülkelerdeki bölgeler arasındaki gelir dengesizliğinin anlaşılabilmesi için kişi başına düşen milli hasıla ile kişi

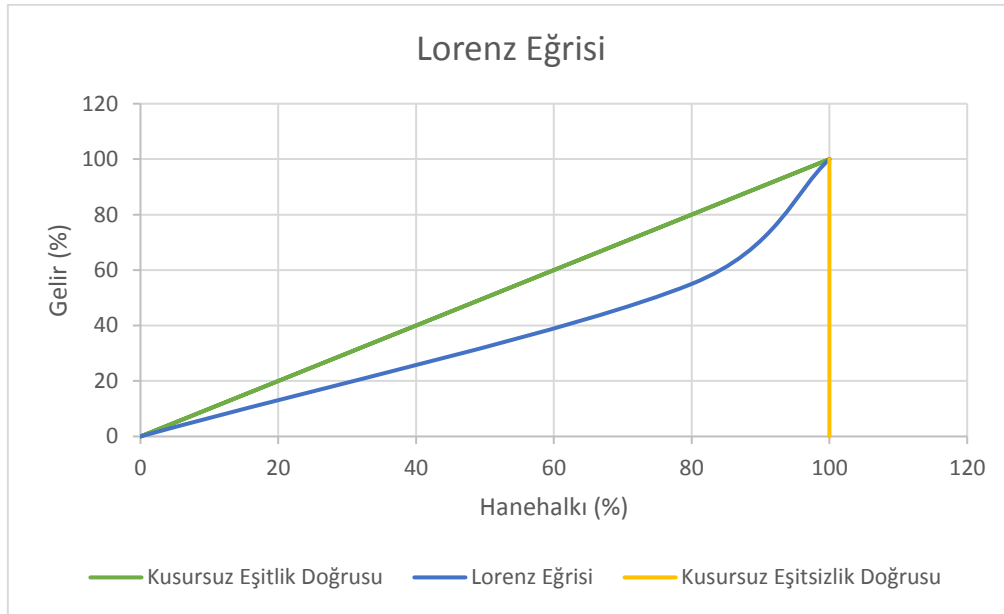
başına düşen hasıla arasındaki oransal durum incelenebilir. Bu oransal durum ile bölgelerdeki milli gelirin dağılımı daha iyi şekilde anlaşılabilir (Pehlivan, 2009).

1.3. Gelir Dağılımı Eşitsizliklerinin Ölçülmesi

Gelir dağılımı eşitsizliklerinin ölçülmesinde kullanılan çeşitli yöntemler ve göstergeler vardır. Bunlardan başlıcaları; Lorenz Eğrisi, Gini Katsayısı ve Kuznets Eğrisi (Katsayısı)'dir.

1.3.1. Lorenz Eğrisi

Lorenz Eğrisi 1905 yılında istatistikçi Max Otto Lorenz tarafından gelir dağılımındaki durumun ifade edilebilmesi ve incelenebilmesi için geliştirilmiştir. Bu açıdan Lorenz eğrisi iktisadi anlamda iyi bir ölçüttür (Pehlivan, 2009). Lorenz eğrisi; gelir dağılımı, nüfus ve çeşitli ekonomik durumlarda parçaların birbiri ile arasındaki denge durumunu, parçalar arasındaki oranların dağılım içerisindeki paylarını kullanarak incelemeler yapılmasını mümkün kılan grafiksel ifadedir (Karagöz & Gövdere, 2004).

Şekil 1: Lorenz Eğrisi

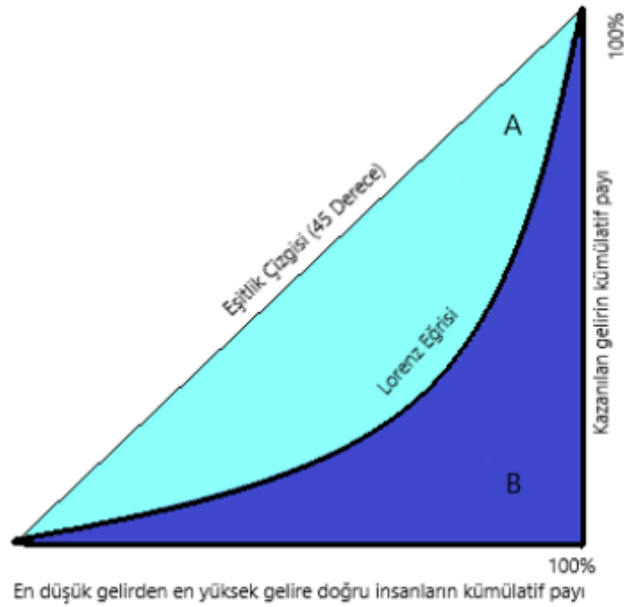
Kaynak: Dünya Bankası

Şekil 1'de dikey eksen kişilerin elde ettikleri gelirlerin birikimli yüzdeler paylarını, yatay eksen ise kişilerin ya da hanehalklarının birikimli yüzdeler paylarını ifade etmektedir (Pehlivan, 2009). Şekil 1'deki yeşil renk ile gösterilen mutlak eşitlik doğrusu, milli

hasılanın toplam nüfusa eşit bir şekilde dağıldığını gösteren doğrudur. Şekil 1'deki kırmızı renk ile gösterilen çizgi ise Lorenz eğrisini göstermektedir. Gelir eşitsizliği arttıkça yeşil çizgi ile kırmızı çizgi arasındaki mesafe artmaktadır (Acar İ., 2015).

1.3.2. Gini Katsayısı

Gini katsayısı bir sıklık dağılımının eşitsizlik miktarı değerlerini ölçen katsayıdır. Gini katsayısı, bir ülkede milli gelirin dağılımının eşit olup olmadığını ölçmek için kullanılır. 1912 yılında Corrado Gini'nin çalışmalarında ortaya konmuştur. Gini katsayısı gelir dağılımının ölçüsünü ifade etmesi açısından sıklıkla başvurulan bir ölçüttür. Mutlak eşitlik doğrusu üzerinde her bir noktayı açıklamaktadır ve gelir tüm nüfusa ve kişilere eşit olarak dağıldığında gini katsayısı 0 değerini alır. Bununla birlikte yatay eksen üzerinde mutlak eşitsizlik durumunda ise Gini katsayısı 1 değerini alır (Peçe, Ceyhan, & Akpolat, 2016).

Şekil 2: Gini Katsayısı

Kaynak: Dünya Bankası

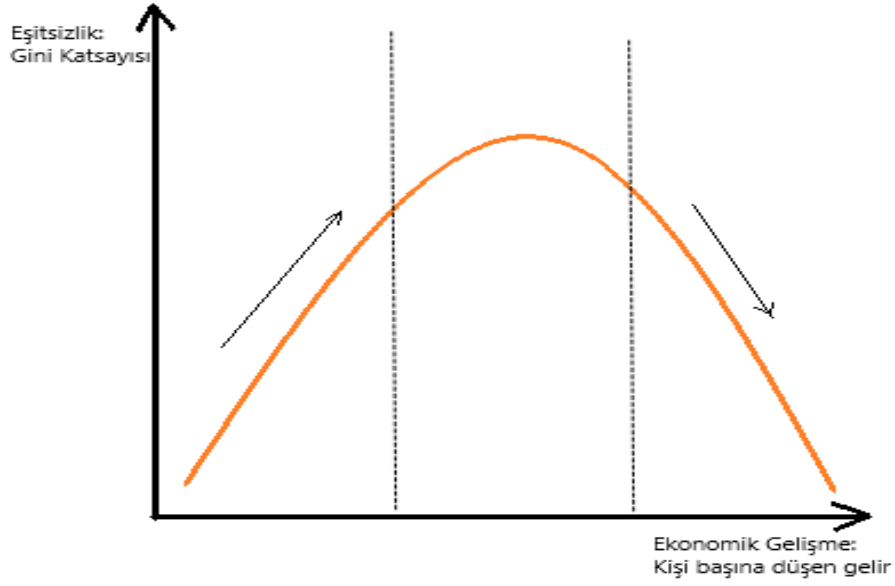
Gini katsayısı Şekil 2'deki Lorenz Eğrisinin üstündeki alanın, 45 derecelik eşitlik doğrusunun altında kalan tüm alana bölünmesiyle bulunur:

Gini Katsayısı: $A/(B+A)$

Gini katsayısı, 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Bu değer 1'e yakın olmasından, milli gelir dağılımından az sayıda ve belirli bir grubun pay aldığı anlaşılmaktadır. Değerin 0'a yakın olmasından ise tüm toplumun milli hasıladan eşit olarak pay elde ettiği anlaşılmaktadır (Pehlivan, 2009).

1.3.3. Kuznets Katsayısı

Kuznets katsayısı, endüstrileşmekte olan ülkelerin sanayileşmenin ilk yıllarında gelir dağılımında daha fazla adaletsiz olacağı, adaletsizliğin ters bir U eğrisini izleyerek tavan yapacağı ve ardından eşitsizliğin ortadan kalkacağını ifade etmektedir. Ters U hipotezi olarak da ifade edilen Kuznets Katsayısı, ilk olarak Simon Kuznets tarafından 1955 yılında literatüre kazandırılmıştır. Kuznets, araştırmasında üç ülke ile ilgili değerlendirmeler yapmıştır. Bunlar Almanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Çalışmanın sonuçlarına göre, gelir seviyesi yükseldikçe gelir dağılımındaki adaletsizliklerin ilk olarak artacağı, sonradan ise düzeleceği gözlemlenmiştir. Ayrıca Kuznets'in çalışmasındaki sonuçlara göre, tarım haricindeki sektörlerde ortaya çıkan verimliliğin, tarımsal verimliliğe göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu verimliliğin unsuru, tarım haricindeki sektörlerde istihdamların daha fazla olmasına sebep olmaktadır. Ancak tarım haricindeki sektörlerdeki istihdamların durumu gelirden yükselmeye neden olurken, gelir dağılımı açısından ise dengesizliğe sebep olacağı ifade edilmektedir. Sonuçta bakılacak olursa Kuznets'in ortaya koymuş olduğu hipotez, gelir dağılımındaki dengesizliğin belli bir zaman devam edeceğini ancak üretimdeki artış ile gelir dengesizliğinin ortadan kalkacağını göstermektedir (Doğan & Murat, 2007).

Şekil 3: Kuznets Eğrisi (Ters-U İlişkisi)

Kaynak: Dünya Bankası

1.4. Gelir Dağılımı Teorileri

Geçmişten bugüne kadar gelir dağılımı ve gelir dengesizlikleri toplumların en büyük sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelirin hangi şekilde daha adaletli ve eşit dağıtılacağıyla ilgili çok çeşitli teoriler ortaya atılmıştır.

1.4.1. Klasik Gelir Dağılımı

Klasik iktisatta sanayi devrimi ile birlikte artan kapitalist sistem ile toplumun sosyo-ekonomik durumları hızlı bir biçimde değişim göstermiştir. Bunun neticesinde gelir dağılımı ile ilgili ilk olarak Adam Smith ve John Stuart Mill çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiş ancak gelir dağılımı konusunu bir bütün olarak ele almamışlardır. Bu araştırmacılar genel anlamda gelir bölüşme konusunu fonksiyonel gelir dağılımı çerçevesinde değerlendirerek toplumdaki sınıfların elde etmiş olduğu gelir paylarını ele almışlardır. Buna göre gelir üç temel grup arasında paylaşılır. Bunlar toprak sahiplerine rant, emekçilere ücret ve müteşebbislere ise kâr payı olarak dağıtılmaktadır. Smith'e göre teorik olarak ücretlerde yaşanacak artış, çalışanların etkin bir biçimde kullanılmasıyla kar oranında da artışa sebep olacaktır. Bu nedenle işçiler arasında iş bölümü yapılmasıyla müteşebbisin karlılığı daha da artabilir. Kar arttıkça dağıtılacak olan gelir de artabilir. Ancak dağıtılacak olan gelir elde edilen kar marjlarıyla paralel olarak artarsa sermaye

birikimi ve yeni yatırımlar mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı Smith, ödenecek olan ücretlerin normal seviyelerde kalması gerektiğini savunmuştur (Özdemir, 2017).

1.4.2. Ricardo'ya Göre Gelir Dağılımı Teorisi

David Richardo (1817), Smith ve Mill'in aksine gelir dağılımı konusunu daha ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Bu sebeple klasik iktisatta gelir dağılımı teorilerinde Richardo'nun düşünceleri daha baskın hale gelmiştir. Richardo ortaya attığı gelir dağılımı teorisinde ekonomiyi tarımsal ve endüstriyel olarak ikiye ayırmaktadır. Ekonomi açısından en önemlisi tarımdır. Bu yüzden Richardo gelir dağılımı teorisinde rant gelirini açıklamaya daha fazla önem vermiştir. Bu bağlamda rant kuramını üç temel varsayıma dayandırmaktadır. Bunlardan ilki azalan verimler durumudur. Toprakların sınırlı olması ve aynı kalitede olmamasından dolayı tarımsal arazilerin verimi gittikçe düşecektir. İkinci varsayım Malthus'un nüfus teorisidir. Eğer işçiye ödenen ücret asgari seviyenin üzerinde olursa nüfus artışı hızlanacaktır (Aktan & Vural, 2002). Nüfus arttıkça işgücü de artacak ve bu ücretlerin yeniden asgari seviyeye inmesine neden olacak, bu da beraberinde nüfus azalışını getirecektir. Üçüncü ve son varsayım ise tam maliyettir. Piyasalarda tek fiyat olması durumunda değişken olan iki maliyete göre üretilen ürünlerden bir tanesi prim yapacaktır. Sonuç olarak piyasadaki ücretlerin arz ve talebe göre belirlendiği görülmektedir (Özgüven, 2005).

1.4.3. Marx'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi

Marx (1862), tüm malların değerlerinin o malları üretenlerin sarf ettiği emekle doğru orantılı olarak oluşacağını söylemesine rağmen, emeğin değerine sermaye sahiplerince el konulduğunu ve emekçinin hakkının tam olarak kendisine ödenmediğini belirtmiştir. Bundan dolayı üretimin sonunda sağlanan kârda emekçinin de hak sahibi olduğunu savunmuştur. Marx, emekçinin üretimin sonunda sağlanan kârdan yalnızca geçimini sağlayabilecek seviyede pay almasını ve geriye kalanın sermayedara kar olarak kalmasını "Artık değer" olarak ifade etmiştir (Özdemir, 2017). Kapitalist düzende sermayedarlar üretim tesislerine ve üretim unsurlarına sahip oldukları için emekçilerin ortaya çıkardıkları artık değere el koyarak geliri kendi lehlerine artırırlar. Marx'a göre emek için doğal bir fiyat mevcuttur. Bu emekçinin hayatını idame ettirebilmesi için ve yeniden

üretimde rol oynayabilmesi için yeterli seviyedeki gerçek ücret düzeyini ifade etmektedir (Aktan & Vural, 2002).

Marx kapitalist sistemde elde edilen gelirin dağılımındaki eşitsizlik ve adaletsizliği eleştirmekle beraber sosyalizm ve komünizm aşamalarında da gelirin eşit seviyeye gelmesini ve gelirin eşit dağıtılmasını öngörmemektedir. Marx, toplumdaki sınıfların ve güç sahibi insanların ortaya çıkardığı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması gerektiğini savunmaktadır. Buna ek olarak, fiziksel veya entelektüel farklılıklardan kaynaklanan eşitsizliklerle yetenek, öğrenme ile ilgili kişisel tercihlerden kaynaklanan eşitsizlikler engellenemez ve meşru kabul edilebilir. Buna karşın, kişilerin özgürlüğünü sınırlayan ve kişilerin potansiyellerini ortaya çıkarmalarına engel olan gelir dağılımı eşitsizlikleri ortadan kaldırılmalıdır (Aktan, 2002).

1.4.4. Keynes'e Göre Gelir Dağılımı Teorisi

J.M. Keynes'in 1954 yılında yazdığı 'İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi (The General Theory of Employment, Interest and Money)' adlı yazısında, klasik ekonomistlerin söylediği gibi ekonominin kendi kendine dengelenmeyeceğini, tam istihdamın kendi kendine sağlanmayacağını ve ekonomiye kanun yapıcıların ya da bir otoritenin müdahale etmesi gerektiğini savunmuştur. Keynes ortaya attığı teoride, eksik istihdama bağlı olarak gelirin ve istihdamın ilişkisini ele almıştır. Keynes teorisi temel olarak miktar ve fiyat uyumları olarak iki durumdan oluşmaktadır. Keynes'e göre bir ekonomide istihdamda eksiklik mevcutsa 'miktar uyumu' ile ekonomik denge sağlanabilir. Ancak tam istihdam var ise 'fiyat uyumu' ile ekonomik denge sağlanabilecektir. Bundan dolayı yatırım ve tasarruf arasındaki eşitliğin üretimin miktarındaki artışla elde edilebileceğini savunmuştur. Üretimin artmasıyla istihdam ve buna bağlı olarak da gelirin artması sağlanacaktır. Gelirin artması tasarrufların artmasını sağlayacak ve sonuç olarak yatırım tasarruf eşitliği sağlanmış olacaktır. Bu durum sonucunda ücret ile kâr arasındaki denge yeniden sağlanacak ve gelir dağılımı aynı kalacaktır. Tam istihdam durumundaki 'Fiyat Uyumu' ile yatırımlarda artışlar yaşanacak ve bu durum harcamalardaki artışla fiyatları arttıracaktır. Fiyatlar yükseldikçe ücretlilerin satın alma gücünde azalmalar olacağından gelir dağılımı ücretlilerin aleyhinde değişecektir. Emekçiler bu durumda birikim yapamayacağından dolayı, yatırımlarda

yaşanan artış yalnızca kapitalistlerin tasarruflarına değer kazandıracaktır. Bu sistem kapitalist ve işçi sınıfı olmak üzere iki farklı sınıfı meydana getirecektir. (Özdemir, 2017).

1.4.5. Kalecki'ye Göre Gelir Dağılımı Teorisi

Kalecki (1936), çalışmalarında gelir dağılımı kuramını mal fiyatlandırma yöntemi ile açıklamaya yönelmiştir. Bu yöntem, yetersiz rekabet ortamında ortalama maliyetler ve kar fiyatlandırma toplamından meydana gelmektedir. Mal fiyatlandırma yöntemi, maliyetler ve tekelleşme oranına dayalı bir fiyatlandırma sistemini meydana getirmiştir. Sözü edilen bu fiyatlandırma yöntemi değişken maliyete eklenen kâr oranının fiyatı etkilemesiyle ortaya çıkmaktadır (Arman, 2013).

Kalecki'nin değindiği tekelleşme oranı bir bölüşüm modelini ortaya çıkarmıştır. Bu bölüşüm modeliyle Neo-Keynesyen olarak isimlendirilen ekonomistler Keynes'in etkisi altında kaldıkları kadar Kalecki'den de etkilenmişlerdir. Bu nedenle Kalecki, Neo-Keynesyen ekonomistler arasında önemli bir yere sahiptir (Ataman, 1996).

1.4.6. Kaldor'a Göre Gelir Dağılımı Teorisi

Kaldor'un (1940), "Dul Küpü Teorisi" olarak da adlandırılan gelir dağılımı teorisi, yatırımın gelirle arasındaki oransal değişimlerin kar ve ücretlerin gelir toplamındaki pay oranlarında ne derecede değişiklik yapacağını ifade etmeyi amaçlar (Peterson, 1976). Kaldor'a göre ekonomide tam istihdam durumu hakimken, ücretli ve ücret harici gelir gruplarının ve her iki grubun tasarruf eğilimlerinin stabil olduğunun önemli olduğu varsayılmıştır. Bu varsayıma göre gelirler toplamındaki kar payının, yatırımların gelire olan oranında işlevsel bir boyuta sahip olduğu ifade edilmektedir. Bir diğer ifadeye göre yatırımla çıktının arasındaki oransal bir artışın gelir içerisindeki kar payında da artışa neden olacağı varsayılmaktadır (Aktan & Vural, 2002).

BÖLÜM 2: FİNANSAL GELİŞME KAVRAMI VE ÖLÇÜLMESİ

2.1. Finansal Gelişme Kavramı

Finansal gelişme, bir ülkede olası yatırımlar hakkında bilgi üretmede ve sermaye tahsisinde, firmaları izlemede ve kurumsal yönetişimde, alım satımda, çeşitlendirmede ve risk yönetiminde, tasarrufların harekete geçirilmesinde ve havuzda toplanmasında, mal ve hizmet alışverişini kolaylaştırmada iyileştirme anlamına gelir. Bu finansal işlevler tasarrufları, yatırım kararlarını, teknolojik yenilikleri ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi etkiler.

Finansal gelişme, finansal gelişme faktörleri, politikaları ve finansal aracılık piyasası kurumları ile sermaye ve finansal hizmetlere erişim (WEF, 2011; Petra, 2012) ve tasarruf oranlarındaki artış sayesinde yüksek getiri sağlamak ve karşılığında finans sektöründeki gelişmeleri desteklemektedir. Bir ülkenin finansal sistemindeki ilerleme seviyeleri, finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırır. Finansal sistemlerin işleyişindeki gelişmeler, büyüme düzeyini gösterir ve finans sektöründe ilerleme sağlar.

Finansal gelişme, piyasa kusurlarının giderilmesine yardımcı olur. Finansal sistem ve finansal sistemin gerçek işlevleri hakkında bilgi sağlar. Bu nedenle, araştırmacılar daha geniş bir tanım geliştirmek için finansal sistemin rolü ve ekonominin çeşitli yönlerini nasıl etkilediği açıklamaya çalışmışlardır (Levine vd. 2000). Daha geniş bir anlamda finansal gelişme, bilgi sağlama açısından önemli finansal fonksiyonların kalitesinde yatırımlar yaparak bu yatırımları kontrol etmek, yatırımları çeşitlendirmeyi kolaylaştırmak ve riski en aza indirmek, tasarrufları harekete geçirmek ve mal ve hizmet alışverişini iyileştirmek anlamına gelmektedir (Cihak vd. 2012). Finansal gelişme, yoksulluğu ve gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaktadır. Ayrıca, finansal gelişme sadece yoksulluğu ve eşitsizliği azaltmakla kalmaz, aynı zamanda küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmanını da kolaylaştırır (Demirgüç ve Levine 2008).

Finansal sistemi oluşturan unsurlar ve bunların özellikleri ülkeler arasında farklılıklar gösterse de sistemin temel unsurları aşağıdaki gibidir:

- Sisteme fon sağlayanlar (tasarruf sahipleri),
- Sistemden fon talep edenler (yatırım projesi sahipleri),

- Aracı kurumlar (finansal aracilar),
- Fon transferinde kullanılan finansal araçlar,
- Hukuki ve idari kurallar (Tuncer, 1985, 3-4).

Finansal sistemin işleyişinde, finansal piyasalarda yatırımlar için yatırım ve finansal araçlar ile bunların değişimine aracılık eden kurumlar bulunmaktadır. Fon transferlerinde kullanılan finansal araçlar arasında nakdi para, mevduat, kredi, hazine bonosu ve devlet tahvili ile varlığa dayalı menkul kıymetler yer almaktadır. Fon aktarımına aracılık eden kurumlar ise ticari bankalar, yatırım bankaları, kalkınma bankaları, borsalar ve yatırım ortaklıklarıdır. Finansal sistemlerde elde edilen fonlar doğrudan ve dolaylı olarak yer değiştirmektedir. Doğrudan finansmanda fon arz eden ve fon ihtiyacı olan ekonomik birimler doğrudan doğruya karşılaşmakta olup, dolaylı finansmanda ise bu iki ekonomik birim arasındaki fon aktarımı finansal aracilar sayesinde gerçekleşmektedir (Tuncer, 1985).

Leonardo'ya (2010) göre, bir ekonominin finansal sistemi aşağıdakilerden oluşur;

- Özellikli finansal piyasalar,
- Finansal aracilar (kurumlar),
- Mali düzenlemeler.

Bu bileşenlerin her biri ekonomide ayrı role sahiptir. Finans sektörünün rolü, kanallar oluşturmaktır. Tasarruf sahiplerinin tasarruflarını toplarlar, daha sonra yatırımcılara borç olarak verirler. Verilen bu paralar tasarruf sahiplerinin kullanmadığı fazla paralarıdır. Bu sayede bu paralar ekonomiye kazandırılmış olur ve yeni yatırım fırsatlarıyla finansal piyasaların gelişmesine katkıda bulunur. Finansal kurumlar, refahı yeniden tesis ederek, bilgi ve sermaye aktararak insanların tasarruflarını yatırıma dönüştürür. Ancak finansal kurumlar bazı sorunlarla yüzleşmek zorundadırlar. Bu sorunlar aşağıda açıklanmıştır.

1. İşlem Sorunları: Bankalar, yatırımcıların borç aldıkları parayı geriye ödeyememe olasılığıyla karşı karşıyadırlar. Bankalar tasarruf sahiplerinin paralarını yatırımcılara borç vererek bu riskin altına girmiş olurlar. Yatırım projelerinin uygulanabilirliği ve doğası gereği paranın geriye ödenememe riski hep vardır.

2. Bilgi Sorunları: Mali kaynaklar tarafından kullanılan tarama ve havuzlama prosedürleri sistemleri oldukça maliyetlidir. Finansal araçlar gelişen hizmetleri ve teknolojik yenilikleri takip etmek zorundadırlar. Bununla birlikte bilgi ve işlem maliyetlerini de azaltmak durumundadırlar (Levine 2004). Levine (1997) ve King ve Levine (1993) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, finansal aracılık hizmetlerinin karmaşıklığının finans sektöründeki uzmanlaşmayı artırarak ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Bu çalışmalar aynı zamanda finans sektörünün gelişiminin, gelişmekte olan ülkelerde uzun vadede ekonominin büyümesini artırmak için önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Levine'e (1997) göre, finansal sistem ekonomide beş önemli işleve sahiptir:

1. Mal ve hizmet alışverişini kolaylaştırmak:

Levine'e (1997) göre ekonominin büyümesi için finansal sistemlerin en temel işlevi budur ve içinde bir çeşit değişim platformu olmalıdır. Finansal sektörler gelişmeler türüne göre ekonomiyi aşağıdaki şekilde etkiler:

a) Teknolojik Gelişmeler

Finansal sistemler, bir ülkedeki yenilikleri düzenleyerek ekonomik kaynakları artırma veya azaltma yeteneğine sahiptir. Finansal piyasalar kazanç şoklarını azaltmak ve bunun karşılığında yatırımları uzman ve üretken hale getirmek için girişimlerini artırır. Bu gelişme sayesinde teknoloji gelişir ve ekonominin büyümesine katkı sağlar.

b) Sermaye Birikimi

Finans sektörü, yatırımlar için gerekli olan para meblağlarını artırma veya azaltma kabiliyetine sahiptir. Finansal sistemler, bir ekonomide işlemlerin mümkün olmasını sağlar.

Sonuç olarak, finansal sektör hizmetlere ek olarak büyümeye, yeniliğe ve uzmanlaşmaya olanak sağlar. Finans sektöründeki yeniliklerin artmasıyla bilgi ve işlem sorunları büyük ölçüde azalır.

2. Finansal kurumlar riski azaltmaya yardımcı olmak:

Finansal kurumun bu rolü, özellikle iki tür riskle bağlantılıdır. Bunlar likidite riski ve bireysel risktir. İlk risk türü, karlı olan yatırımların çoğunun uzun vadede sermaye tutması gerektiği gerçeğidir. Finans kurumları, insanların bankanın getirdiği şoklardan kaçınmasına izin verir ve likidite sayesinde tasarruflarının daha verimli olacağı öngörür. İkinci tip risk, yatırım projelerinin getirdiği belirsizlikle bağlantılıdır. Yatırım projelerinin olumlu ya da olumsuz sonuçlanacağından ve yararlı olup olamayacağından emin olunamamaktadır. Bu tür risklerin varlığı, insanların sermaye değerlerini doğrudan değiştirebildikleri için finans sektörüne duyulan ihtiyacı dolaylı olarak artırır. Yukarıda bahsedilen riskler aynı zamanda ülkeler, bölgeler, endüstriler, firmalar ve projeler için de geçerlidir. Finansal kurumlar hizmetlerini çeşitlendirerek riskleri azaltmaya yardımcı olur. Bu sayede insanlara daha fazla tasarruf etmeleri için fırsat sağlamış olurlar.

3. Kurumsal kontrolün yanı sıra yöneticilerin izlenmesi:

Finansal sistemler, ahlaki riskleri azaltma yeteneğine sahiptir. Finansal kurumlar ve özellikle bankalar kredilerin doğru kişilere optimum düzeyde ulaştırılmasını sağlarlar. Kredi talep eden yatırımcılarla ilgili tarama sistemleri çoğu finansal kurumda oldukça titizdir ve sermayenin korunması için bu sistemden asla ödün verilmez. Yatırımcılar ve tasarruf sahipleri, finansal kurumların sermayelerini nasıl kullandıklarını ve nasıl etkili bir şekilde paylaştıklarını izleyebilir ve yönlendirebilir. Yöneticiler yatırımların ve tasarrufların nasıl yapılacağına dair aldıkları kararlarla bir firmanın değerini en üst düzeye çıkartabilirler. Finans kurumları, kurumsal yönetim mekanizmalarından doğru bir şekilde yararlandıklarından emin olmalıdırlar. Kurumsal yönetim, kaynakların kullanımı ve tahsisleriyle şirketlerin verimliliğini doğrudan etkilediği için önemli bir yere sahiptir.

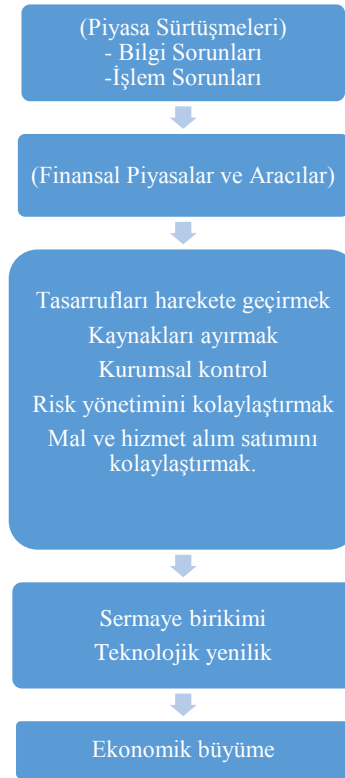
4. Fonların tahsisi ve yatırım olasılıklarıyla ilgili bilgilerin sağlanması:

Finansal sistemlerin bu rolü, finansal sistemlerin yetenekleriyle bağlantılıdır. Fon sağlanması için hangi projelerin mevcut olduğu ve bunlardan hangilerinin hayata geçirilebilir olduğunu inceler. Finansal kurumlara, düşük maliyetli projelere yatırım yapma olanağı verir. Finansal kurumlar, ölçek ekonomilerde

uzmanlaşmadan en iyi şekilde yararlanarak bilgi maliyetlerini düşürebilirler. Daha fazla bilgi üretim ve yatırımcılar için hangi teknolojilerin daha verimli olduğunu belirlemek ve yeni süreçleri başarıyla başlatma olasılığı en yüksek olan üretim araçlarını belirlemede kolaylık sağlar. Hisse senedi piyasaları da çeşitli şirketler hakkında bilgi edinmede önemli bir rol oynar.

5. Tasarrufların biriktirilmesi ve seferber edilmesi:

İnsanları tasarruf etmeye seferber etmek ve yatırım için sermaye elde etmek oldukça zordur. Tasarruf sürecinde bilgi ve işlem sorunlarının üstesinden gelinmesi gerekir. Finansal sistemler, tasarruf sahiplerinin fazlalıklarını finansal kurumlara nakit olarak koyma istekliliğini artırmaya yardımcı olur. Ülkelerde bir sigorta yapısının var olması finansal sistemlerin bu özel işlevini kolaylaştırmaya yardımcı olur.

Şekil 4: Finansal Sektör Gelişimi ve Ekonomik Büyüme (Levine, 1997)

Kaynak: Dünya Bankası

2.2. Finansal Gelişmenin Ölçülmesi

Edwards (1996) tarafından öne sürüldüğü gibi finansal gelişmenin derecelerini tanımlama ampirik araştırmacılar tarafından karşılaşılan zorluklardan bir tanesidir. Finansal gelişmeyi doğrudan ölçmeye yardımcı olabilecek bir ölçü olmadığından dolayı ekonomistler tarafından finansal gelişmenin ölçülmesi kolay değildir. Bu nedenle finansal gelişmenin ölçülmesinde birden fazla gösterge kullanılır. Genel olarak kabul edildiği gibi finansal gelişme dört boyut açısından ölçülür. Bunlar: derinlik, erişilebilirlik, verimlilik ve kararlılıktır. Finansal gelişmişliğin ölçülmesinde kullanılan en yaygın boyut literatürde finans sektörünün büyüklüğünü yansıtan finansal derinliktir ve finansal sistemin likit yükümlülüklerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya (GSYİH) oranı ile ölçülür (Petra, 2012). Araştırmacılar belirli bir finans sektöründeki derinliği ölçmek için farklı ölçüler kullanırlar. Ancak para arzı ve para arzı ile bağlantılı olan önlemleri kullanmaları bakımından benzer davranışları gösteren parasal toplamlara oldukça dikkat edilmesi gerekir. Bazı araştırmacılar GSYİH oranını kullanmaktadırlar. Abduljalil ve Yingma (2008) çalışmaları bu gerçeği açıklamaya en iyi örnektir. Çalışma, büyük miktarda paranın ölçülmesi için GSYİH göstergesinin kullanılmasına odaklanmaktadır. Finansal gelişmeyi değerlendirebilmek için kullanılan ikinci gösterge banka kredilerinin merkez bankasının iç varlıklarının toplamına bölünmesiyle elde edilen banka kredileri oranıdır. King ve Levine'in (1993) çalışmalarına göre özellikle üç finans sektöründe farklı gelişme ölçüleri ve güçlü bir finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişki vardır.

Ampirik çalışmalarda finansal gelişmeyi ölçmek için hisse senedi piyasası ölçüsü de kullanılır ve bu ölçü üç önemli göstergeden oluşmaktadır. İlk önemli gösterge yaygın olarak ve aynı zamanda Yu ve diğerleri tarafından kullanılan hisse senedi kapitalizasyon oranıdır (Yu vd., 2012). Bu gösterge borsanın toplam büyüklüğünü ifade eder ve bu büyüklük de GSYİH'daki toplam değere eşittir. İkinci önemli gösterge Baubakari ve Jin (2010) tarafından kullanılan ciro oranıdır. Bu gösterge işlem gören hisselerin toplam değerinin, kote hisselerin brüt değerine bölünmesiyle elde edilir. Son önemli gösterge ise Manning (2003) tarafından kullanılan borsa faaliyetidir. Bu gösterge işlem gören hisselerin GSYİH'daki brüt değerine eşittir.

Cihak vd. (2012), finansal sektör gelişimini ve eğilimlerini analiz etmek için, finansal kalkınma veri tabanlarını kullanarak aşağıdaki tabloda verilen finansal gelişme göstergelerinden finansal derinlik, erişim, verimlilik ve istikrar göstergelerini kullanarak dört boyutta 4x2'lik bir matris oluşturmuşlardır.

Tablo 1: Finansal Sistem Özelliklerinin 4x2'lik Matrisi (Cihak vd., 2012)

	Finansal Kurumlar	Finansal Piyasalar
Derinlik	GSYİH İçerisindeki Özel Krediler Finansal kurumların varlıklarının GSYİH'ye oranı M2'den GSYİH'ye GSYİH içerisindeki mevduatlar GSYİH içerisindeki sektörlerin brüt değerleri ve finansal katma değerleri	Borsa Kapitalizasyonu ve GSYİH İçerisindeki Yurtiçi Özel Borçlanma Senetleri Özel borçlanma senetlerinin GSYİH'ye oranı Kamu borçlanma senetlerinin GSYİH'ye oranı Uluslararası borçlanma senetlerinin GSYİH'ye oranı Borsa kapitalizasyonun GSYİH'ye oranı Hisse senetlerinin GSYİH'ye oranı
Erişim	Her Bin Yetişkin Başına Hesap Sayısı (ticari bankalar) 100.000 yetişkin başına şube sayısı (ticari bankalar) Banka hesabı olan kişilerin yüzdesi Kredi limiti olan firmaların yüzdesi (tüm firmalar) Kredi limiti olan firmaların yüzdesi (küçük firmalar)	En Büyük On Şirket Dışındaki Piyasa Değerinin Yüzdesi En büyük on şirket dışındaki işlem gören diğer şirketlerin yüzdesi Devlet tahvili getirisi (3 ay ve 10 yıl) İç borçlanma senetlerinin toplam borçlanma senetlerine oranı Özel borçlanma senetlerinin toplam borç senetlerine oranı (yerli) Yeni şirket tahvili ihraçlarının GSYİH'ye oranı
Verimlilik	Net Faiz Marjı Borç verme – mevduat yayılması Faiz dışı gelirin toplam gelire oranı Genel giderler (toplam varlıkların yüzdesi) Karlılık (varlık getirisi, özkaynak getirisi) Boone göstergesi (veya Herfindahl veya H istatistikleri)	Ciro Oranı Özel bilgi ticareti Fiyat etkisi Likidite/işlem maliyetleri Kote edilmiş teklif – devlet tahvilleri için spread Menkul kıymet takası uzlaştırma etkinliğine ilişkin tahvillerin (özel, kamu) cirosu

İstikrar	Z- Puanı (veya varsayılan uzaklık) Sermaye yeterlilik oranları Varlık kalitesi oranları Likidite oranları Diğer (net döviz pozisyonunun sermayeye oranı vb.)	Oynaklık (standart sapma / ortalama) hisse senedi fiyat endeksi, devlet tahvili endeksi Endeksin çarpıklığı (hisse senedi fiyatı, devlet tahvili) Kazanç manipülasyonuna karşı güvenlik açığı Fiyat kazanç oranı Süre Kısa vadeli tahvillerin toplam tahvillere oranı (yerli, uluslararası) Büyük tahvil getirileri ile korelasyon (Almanya, ABD)
----------	---	--

Kaynak: Dünya Bankası

Her ülkenin diğerlerinden farklı olarak kendine özgü ekonomik ve finansal yapıları olması nedeniyle, bu göstergeler, çalışmaların ve literatürün en uygun finansal gelişme ölçütleri konusunda biraz fikir birliği sunduğunu göstermektedir. Bazı ülkeler bankalara bağımlıyken, diğer ülkeler finansal vekillerini uygularken borsaya bağımlıdır. Belirli bir ülkedeki finansal gelişme göstergelerinin kapsamlı bir görünümünü elde etmek için finans sektörünün değerlendirilmesi ve onunla ilgili göstergelerin formüle edilmesi gerekir.

BÖLÜM 3: GELECEK 11 ÜLKELERİ VE GELİR DAĞILIMLARI

3.1. Gelecek-11 Ülkeleri

Next-11 (N-11) olarak da bilinen gelecek-11 ülkeleri, BRIC ülkelerinden sonra 21. yüzyılda dünyanın en büyük ekonomisi olmaya hazırlanan onbir ülkeyi ifade etmektedir. N-11, Goldman Sachs Group, Inc tarafından BRIC ve N-11'in potansiyelini araştıran 2005 tarihli bir makalede seçilmiştir. Gelecek-11 ülkeleri Güney Kore, Meksika, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam'dır (Goldman Sachs, 2005).

N-11 ülkeleri, "bir sonraki BRIC ekonomileri" olarak belirlenmiştir. Ancak bu ülkelerin büyük bir ekonomik büyüme yaşamaları öngörülse de bunun BRIC ekonomilerinin büyüme yaşadığı ölçüde olmayacağı kabul edilmektedir. Bu ülkelerin ekonomileri mevcut önde gelen ekonomilere rakip olacak şekilde büyüyebilir ve birçok büyük pazarı geçebilir. Ancak, N-11 ülkelerinin BRIC ülkelerinden daha fazla büyüme engelleri vardır. Bu ülkelerin bazılarında ekonomik büyümenin önünde aşılması gereken pek çok engel vardır. Örneğin Nijerya yolsuzluğu en aza indirmek için çabalarırken, Türkiye Avrupa Birliği'ne entegre olma çabalarıyla mücadele etmektedir. Ayrıca Pakistan, bankacılık, vergiler ve şirket yasalarında reform yapmak için çalışmaktadır. Büyümenin gerçekleşmesi için tek tek ülkelerde var olan sorunlar ele alınmalıdır (Goldman Sachs, 2005).

Bu ülkeler hem ekonomik olarak büyümekte hem de küresel ölçekte ayakta durmaktadırlar. Gelecek-11 ülkelerinin ekonomileri, hızla gelişen bir GSYİH ile büyümektedir. Bu ülkelerin, nükleer programları nedeniyle ABD ve Avrupa Birliği tarafından uygulanan yaptırımlar nedeniyle açık bir pazar olmayan İran dışında, dünya ticaretine ve yatırımına daha aktif katıldıkları da görülmektedir. Ayrıca ekonomik büyüme, daha fazla iş yapıldıkça ve ekonomiye daha fazla para aktarıldıkça, bu ülkelerin vatandaşlarının yaşam kalitesini artırmaktadır. Ancak bu ülkeler, bugünün önde gelen ekonomilerinden ortalama olarak daha yoksul olmakta ve büyümenin makul olması için üstesinden gelinmesi gereken birçok büyük zorlukla karşı karşıya kalmaktadırlar (Goldman Sachs, 2005).

N-11 ülkelerinde büyümeyi tahmin etmedeki en büyük zorluklardan biri grup içindeki çeşitliliktir. Bununla birlikte çeşitlilik, bazı ülkelerin daha hızlı büyümesinin beklendiği anlamına gelmektedir. Özellikle MIST ülkeleri olan Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'nin daha hızlı büyümesi beklenirken diğer N-11 ülkelerinin kendi içlerindeki farklı zorluklar nedeniyle daha yavaş büyümesi beklenmektedir (Goldman Sachs, 2015).

N-11 ülkeleri birçok çeşitlilik göstermektedir. İlk olarak, büyük bölgeler olan Avrupa, Latin Amerika, Orta Doğu, Afrika ve Doğu ve Güney Asya'dan gelen ekonomilerle temsil edilmektedirler. Buna ek olarak, bu ülkelerdeki gelişmişlik seviyeleri büyük farklılıklar göstermektedir. Güney Kore gelişmiş bir ekonomiyi temsil ederken, Bangladeş dünyanın en fakir ülkelerinden birini temsil etmektedir. Hangi ülkelerin büyüme potansiyeli açısından mevcut önde gelen ekonomileri geçebileceğini belirlerken bu farklılıklar dikkate alınmalıdır. Ekonomik gelişme ile birlikte, kentleşme düzeyleri, ticarete açıklık, nüfus büyüklüğü ve pazar gelişimi bu ülkeler arasında farklılıklar göstermekte ve bu nedenle farklı şekillerde büyümektedirler (Goldman Sachs, 2015).

Gelecek-11, Goldman Sachs'tan Jim O'Neill, Dominic Wilson, Roopa Purushothaman ve Anna Stupnytska tarafından 1 Aralık 2005'te yayınlanan "How Solid are the BRICs?" adlı bir makalede kaleme alınmıştır. Makalenin amacı, Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin olan BRIC ülkelerinin performansını gözden geçirmektir. Goldman Sachs daha önce BRIC ülkelerini dünya ekonomisine sahip sonraki ülkeler olarak seçmiştir. Makalede, BRIC ülkelerinin ilerlemesini gözden geçirmiş, ancak daha sonra "Orada Daha Fazla 'BRIC' Var mı? N-11'e Bir Bakış" başlıklı bir bölümde, daha büyük bir ülke kümesi fikri ortaya atılmıştır. BRIC ülkelere göre daha yavaş büyüyen ancak yine de dünya gücü haline gelebilecek Next-11 ülkelerinden söz edilmiştir.

Makalenin yazarları, ülkeleri ve dünya ekonomilerinde büyüme potansiyellerini derecelendirmelerine yardımcı olmak için bir Büyüme Ortamı Skoru (Growth Environment Score - GES) oluşturmuştur. GES'in bileşenleri makro ekonomik istikrar, makro ekonomik koşullar, teknolojik yetenek, beşeri sermaye ve politik koşullardır. Makaleye göre, "...güçlü büyüme en iyi şekilde istikrarlı ve açık bir ekonomi, sağlıklı yatırım, yüksek teknoloji benimseme oranları, sağlıklı ve iyi eğitilmiş bir işgücü, güvenli ve kurallara dayalı bir siyasi ortam ile elde edilir". Makalenin yazarları, makalenin yayınlanmasından 20 ve 45 yıl sonra hangi ülkelerin en güçlü ekonomilere sahip

olabileceğine dair çizelgeler oluşturmak için matematiksel modellemeyi kullanmışlar ve kişi başına geliri ve en büyük ekonomiyi ölçmüşlerdir.

Makalede basitçe "Kore" olarak anılan Güney Kore, dikkate alınan tüm ülkeler arasında en yüksek puanı almış ve hızla gelişen, büyüyen bir ekonomi olarak görülmüştür. Ancak yine de BRIC ülkelerinin gerisinde kalmıştır. N-11'deki tüm ülkeler arasında, güçlü bir ekonomi ve orijinal belgedeki GES ölçümlerinde yüksek puanlar alan Güney Kore, yapılan tahminlere en yakın şekilde yaşamaktadır. Meksika da ekonomik olarak hızla ilerlemekte ve büyük bir potansiyele sahip olarak görülmektedir.

Şekil 5: Dünya Haritası Üzerinde N-11 Ülkeleri

Kaynak: Dünya Bankası

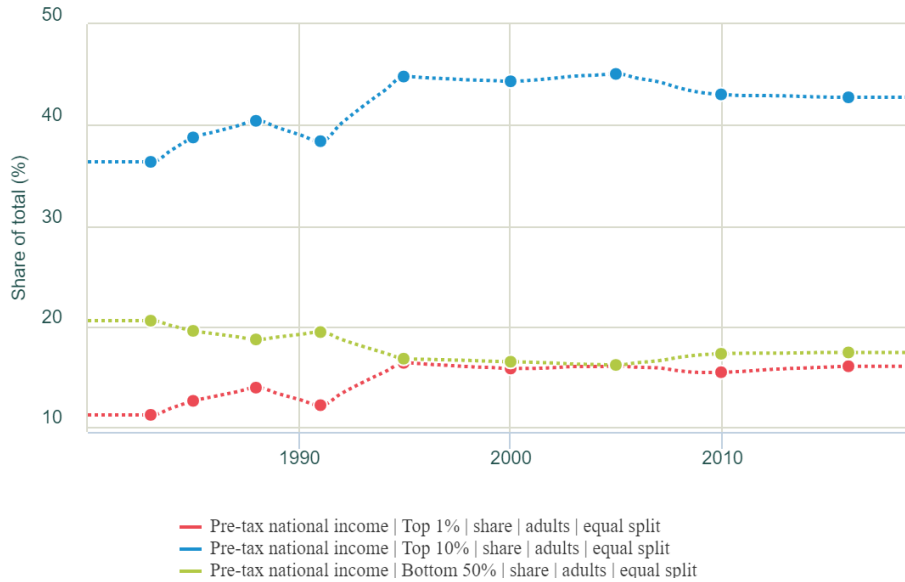
3.2. Gelecek-11 Ülkelerindeki Gelir Dağılımı

Gelir eşitsizliği, nüfusun küçük bir bölümünün elindeki aşırı zenginlik veya gelir konsantrasyonudur. Genellikle en zenginler ile toplumun geri kalanı arasındaki uçurum olarak tanımlanır. Amerika Birleşik Devletleri Urban Institute, 53 yıllık (1963-2016) ekonomik verilere dayanan bir analizde, bu süre zarfında en fakirlerin daha fakir, en zenginlerin çok daha zengin olduğunu raporlamıştır. Rapora göre, Amerikalıların en yoksul yüzde 10'u sıfır varlık ile 1.000-USD borçlanmıştır. Orta gelir düzeyindeki aileler önceki ortalama servetlerini iki katından fazla artırmış, ilk yüzde 10'daki aileler önceki servetlerinin beş katından fazlasını elde etmiş ve ilk yüzde 1'deki aileler önceki

servetlerinin yedi katından fazlasını toplamıştır. 2017 Federal Rezerv raporuna göre, ABD nüfusunun en zengin yüzde 1'i 2016'da ülke servetinin yüzde 38,6'sına sahiptir. (Mazid, 2019)

3.2.1. Bangladeş'te Gelir Dağılımı

Bangladeş, bağımsızlıktan 48 yıl sonra bile tüm tezahürleriyle ciddi gelir eşitsizliği olan bir ülke olarak kalmıştır. Toplumun küçük bir kesimi, büyük kesimleri mahrum bırakarak, ülkenin zenginliğinin çoğundan yararlanmaktadır. En yüksek yüzde 10'un elindeki gelir payı 1984'te yüzde 21'den, 2010'da yüzde 27'ye yükselmiştir. Aynı dönemde en düşük yüzde 10'un elindeki gelir payı yüzde 4,13'ten yüzde 3,99'a gerilemiştir (World Inequality Database – WID).

Şekil 6: Bangladeş Gelir Eşitsizliği Grafiği (1981 - 2019)

Kaynak: World Inequality Database, WID

Bangladeş ekonomisi için önemli bir endişe alanı, gelir dağılımındaki eşitsizliğin artmasıdır. Ekonomik eşitsizliğin hafifletilmesi yoluyla ekonomik kurtuluş rüyası, Bangladeş'in kurtuluş savaşının itici güçlerinden biri olmuştur. Ancak 1980'lerin ortalarından itibaren gelir dağılımındaki eşitsizliğin derecesinde bir artış olmuştur. Bangladeş İstatistik Bürosu'nun (BBS) en son Hanehalkı Gelir ve Harcama Anketi'ne (HIES) göre, ülkenin ekonomik eşitliğin ölçüsü olan Gini katsayısı, 2010'da 0,458 iken,

2016'da 0,482'ye yükselmiştir. Tarihsel olarak Gini, 2005'te 33.22'den 2010'da 33.12'ye gerilemiştir. Gini katsayısı 1984'te 25.88 iken ve 1996'da 33.46'ya yükselmiştir.

Tablo 2: Bangladeş'in Gini Katsayıları

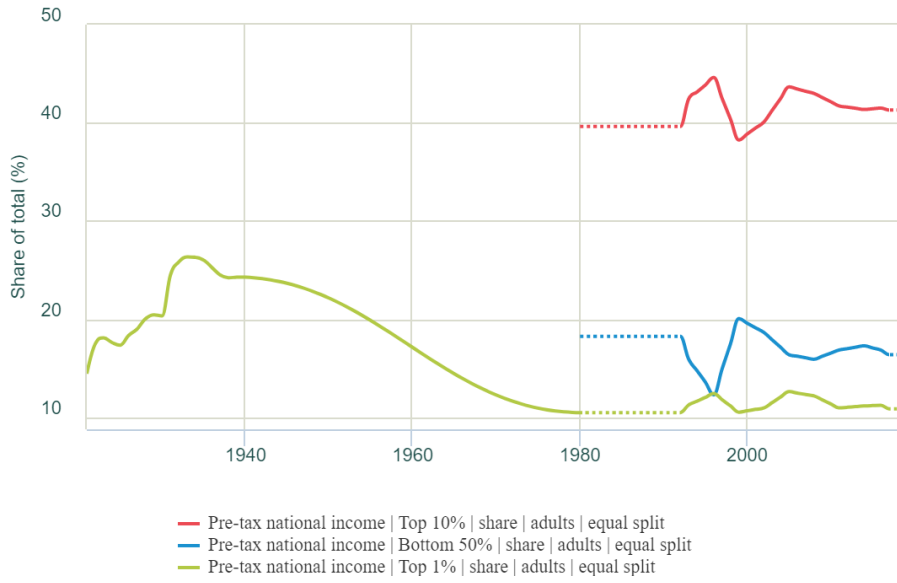
Son	Önceki	Min.	Maks.	Birim	Sıklık	Aralık
32.400	32.100	25.900	33.400	%	Yıllık	1983-2016
2016	2010	1983	2000			

Kaynak: Dünya Bankası 2016 Yılı Tahminleri

3.2.2. Endonezya'da Gelir Dağılımı

Endonezya, Güneydoğu Asya'da işleyen tek demokrasilerden biri olan takımadalar ülkesi olup 2000'den itibaren istikrarlı bir şekilde büyümüş ve 2008 mali krizi sırasında pozitif GSYİH büyümesine sahip sadece üç G-20 ülkesinden biri olmuştur. Endonezya, dünyanın en büyük 4. nüfusuna (268 milyon), büyüyen bir orta sınıfa, ortanca yaşı 29 olan büyük, genç bir işgücüne ve 2019'da yaklaşık 40 milyar ABD Doları değerinde hızla büyüyen bir ekonomiye sahiptir (Wadakethalakal, 2020).

2018 yılında Endonezya'da kişi başına düşen GSYİH 3.893-USD olmasına rağmen gelir dağılımındaki eşitsizlikler dolayısıyla halkının büyük bir çoğunluğu yoksullardan oluşmaktadır. Servet dağılımı açısından Endonezya, dünyanın en eşitsiz 6. ülkesidir. En tepedeki %1,0'lik kesim ülkenin toplam servetinin %49,0'ına sahipken, en yoksul olan %40,0'lık kesim ülke servetinin %1,4'e sahiptir (Wadakethalakal, 2020).

Şekil 6: Endonezya Gelir Eşitsizliği Grafiği (1921 - 2019),

Kaynak: World Inequality Database, WID

3.2.3. Filipinler’de Gelir Dağılımı

Dünya Bankası Ülke Direktörü Motoo Konishi'ye göre Filipinler, Doğu Asya'da "yükselen bir kaplan" haline gelmiştir. Bununla birlikte, aynı zamanda, 2010-2011 mali yılında Filipinler'deki en zengin ailelerin servetindeki %47,39'luk artış, o yıl için GSYİH artışının %76,5'ini oluşturmuştur. Dolayısıyla, bu ekonomik büyümenin faydaları, ekonomi büyüyor gibi görünmesine rağmen, yetersiz beslenme ve ülkenin başına bela olmaya devam eden yoksullukta görüldüğü gibi, nüfusun daha yoksul kesimlerine henüz yansımamıştır.

Albert ve Ramon (2015) araştırmalarına göre, nüfusun en yoksul %20'si, milli gelirin sadece %4,45'lik bir payına sahiptir. Veriler, en yoksul %20'nin 14.022 Peso kazandığını, en zengin %20'nin ise 176.863 Peso kazandığını göstermektedir.

2015 yılında Filipinler'de Gini Katsayısı yaklaşık 0,4439'dur. Bu, birkaç yıl öncesine göre biraz daha küçük bir rakamdır (2012'de 0,4605). Bu, aileler arasında biraz daha eşit servet dağılımı anlamına gelmektedir.

Palma oranı, Gabriel Palma'nın çalışmasına dayanan alternatif bir eşitsizlik ölçüsüdür. Nüfusun gayri safi milli gelirdeki (GNI) payının en üst %10'unun, en yoksul

%40'lık GNI payına bölünmesiyle elde edilen orandır (Cobham ve Sumner, 2013). Palma, bölüşüm siyasetinin esas olarak zengin ve fakir arasındaki mücadele ve orta sınıfların kimin yanında yer aldığıyla ilgili olduğunu öne sürmektedir (Palma - Jose Gabriel, 2011). Palma oranı, Gini katsayısı ölçümü ile iyi bir karşılaştırma olabilir ve yaygın olarak kullanılan Gini'nin dezavantajlarını ortadan kaldırabilir. Bu dezavantajlar, ölçümün bireyler için hane halkı ile karşılaştırıldığında farklı sonuçlar verebileceği gerçeğini içermektedir. Ayrıca, daha çeşitli olan ülkeler, bireysel olarak olduğundan daha yüksek bir bölgesel katsayı sergileyecektir (Shlomo Yitzhaki, 1979).

Tablo 3: Filipinler'in Gini Katsayıları

Yıl	2000	2003	2006	2009	2012	2015
Değer(%)	47,40	46,60	47,20	46,30	46,50	44,40

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.4. Güney Kore'de Gelir Dağılımı

Güney Kore, Gini katsayısı ve Palma oranı gibi göstergeler göz önüne alındığında, özellikle karşılaştırmayı benzer nüfusa sahip ülkelerle sınırlandırırken, nispeten iyi bir performans sergilemektedir (OECD verileri). Ancak, IMF teşvikinden bu yana gelir kutuplaşması azalmamış, 2018'den itibaren daha ciddi hale gelmiştir. 2020'de COVID-19 salgını Güney Kore'deki ekonomik eşitsizliği daha da kötüleştirmiştir. Güney Kore Devlet Başkanı Moon Jae-in, zenginler ve yoksullar arasındaki derinleşen servet uçurumunu 2020 COVID-19 pandemisine bağlamıştır.

Gelir eşitsizliğini gidermeye yönelik temsili bir ekonomi politikası olarak Kore'nin gelire dayalı bir büyüme politikası vardır ve Kovid-19'un neden olduğu ekonomik hasar nedeniyle dünyanın dört bir yanından hazırlanan afet destek fonları, aynı zamanda ekonomik krizler arasında köprü kurma çabaları olarak da görülebilir. Düşük gelirli aileler için temel geliri garanti ederek kısa vadede ve sayısal olarak zengin ve fakir arasındaki uçurumu azaltmaya çalışmaktadır.

3.2.5. İran'da Gelir Dağılımı

İran ekonomisi satın alma gücü paritesine (PPP) göre dünyanın en büyük 23. ülkesidir. İran ekonomisinin yaklaşık %60'ı merkezi olarak planlanmıştır. Son on yılda dünyanın en iyi performans gösteren borsalarından biri olan Tahran Menkul Kıymetler Borsası'nda 40'tan fazla endüstri doğrudan yer almasına rağmen, petrol ve gaz üretimi borsada hakim olan sektörlerdir. Dünyadaki petrol rezervlerinin %10'u ve gaz rezervlerinin %15'ine sahip olan İran, bir " enerji süper gücü " olarak kabul edilmektedir. İran ekonomisinin benzersiz bir özelliği, birleşik bütçeleri merkezi hükümet harcamalarının yüzde 30'undan fazlasını temsil eden Bonyad adlı büyük dini vakıfların varlığıdır (Balamir Coşkun, 2009).

İran, orta gelirli bir ülke olarak sınıflandırılmaktadır ve Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin (BKH) kapsadığı dönemde sağlık ve eğitim hizmetlerinin sağlanmasında önemli ilerleme kaydetmiştir. Yüksek Çalışma Konseyi tarafından tanımlanan her faaliyet sektörü için bir asgari ulusal ücret uygulanmaktadır. 2009'da bu ücret, ayda yaklaşık 263 dolar olarak belirlenmiştir (yılda 3.156 dolar). Dünya Bankası verilerine göre 2001 yılında hane tüketiminin yaklaşık %20'si gıda üzerine, %32'si yakıt üzerine, %12'si sağlık üzerine ve %8'i eğitim üzerine harcanmıştır. İranlıların %70'i kendi evlerine sahiptir ve borçlanma oranları düşüktür (Fitch, Asa; Nicolas Parasio, 2015).

İran İstatistik Merkezi'ne göre, 2018-2019 mali yılında İran'ın medyan hane geliri 434.905.000 Riyal (3.300-\$'ın biraz üzerinde) olarak; bu medyan hane gelirinde bir önceki yıla göre %18.6'lık artış gerçekleşmiştir.

Tablo 4: İran'ın Gini Katsayıları

Yıl	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Değer(%)	37,40	38,80	39,50	40,00	40,80	42,00

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.6. Meksika'da Gelir Dağılımı

Meksika ekonomisi, Uluslararası Para Fonu'na (IMF) göre, nominal olarak dünyanın en büyük 15. ve satın alma gücü paritesine (PPP) göre dünyanın en büyük 11. ülkesidir

(Moreno Brid, Juan Carlos; Ros, Jaime, 2009). Meksika, 2002 Güney Amerika krizinden önemli ölçüde etkilenmemiştir ve 2001'deki kısa bir durgunluk döneminden sonra düşük de olsa pozitif büyüme oranlarını sürdürmüştür. Bununla birlikte, Meksika 2008 durgunluğundan en çok etkilenen Latin Amerika ülkelerinden biri olmuştur. Meksika'nın gayri safi yurtiçi hasılası 2008 yılında %6'dan fazla küçülmüştür.

Meksika ekonomisi, enflasyonu ve faiz oranlarını rekor düşük seviyelere indiren ve kişi başına düşen geliri artıran eşi görülmemiş bir makroekonomik istikrara sahiptir. Buna rağmen, kentsel ve kırsal nüfus, kuzey ve güney eyaletleri, zenginler ve fakirler arasında muazzam uçurumlar vardır (Mexico, World Bank's Country Brief, 2007).

Meksika'da GSYİH'nin %6'lık kısmına tek başına Carlos Slim isimli milyarder sahiptir. Meksikalı bir iş adamı, yatırımcı ve hayırsever olan Slim, 2010 yılından 2013 yılına kadar Forbes dergisi tarafından Dünya'nın en zengin insanı olarak seçilmiştir. Bununla beraber, Meksikalıların yalnızca %10'u Meksika GSYİH'sının %25'ini sahiptir. Daha küçük bir grup olan %3,5'lük kısım ise Meksika GSYİH'sının %12,5'ini temsil etmektedir. OECD'ye göre Meksika, Şili'den sonra aşırı fakir ve aşırı zengin arasında ekonomik eşitsizliğin en yüksek olduğu ikinci ülkedir. Ancak bu fark son on yılda azalmaktadır. Gelir basamağında en alttaki %10'luk kesim ülke kaynaklarının %1,36'sına sahipken, üst %10'luk kesim neredeyse %36'sına sahiptir. OECD ayrıca, Meksika'nın yoksulluğun azaltılması ve sosyal kalkınma için bütçelenen harcamalarının, hem mutlak hem de göreceli sayılarda OECD ortalamasının yalnızca üçte biri kadar olduğunu belirtmektedir. Dünya Bankası'na göre, 2004'te Meksika nüfusunun %17,6'sı aşırı yoksulluk içinde yaşarken, %21'i orta düzeyde yoksulluk içinde yaşamaktadır (World Bank: Income Generation and Social Protection for the Poor: Executive Summary, 2005).

Tablo 5: Meksika'nın Gini Katsayıları

Yıl	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Değer(%)	49,90	47,20	48,70	48,70	46,30	45,40

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.7. Mısır'da Gelir Dağılımı

2000'lerden bu yana, maliye, para politikaları, vergilendirme, özelleştirme ve yeni iş yasaları dahil olmak üzere yapısal reformların hızı, Mısır'ın daha piyasa odaklı bir ekonomiye doğru ilerlemesine yardımcı olmuş ve yabancı yatırımın artmasına neden olmuştur. Reformlar ve politikalar, makroekonomik yıllık büyüme sonuçlarını güçlendirmiştir. Mısır ekonomisi iyileşirken, işsizlik ve yoksulluk gibi diğer önemli sorunlar da önemli ölçüde azalmaya başlamıştır. Buna karşılık genel olarak Mısır nüfusunun yaklaşık %29,7'si aşırı yoksul ile neredeyse yoksul arasında yer almaktadır. Mısır nüfusunun %21'i neredeyse yoksuldur, bu da yaklaşık 14,6 milyon Mısırlı'nın bazı temel hizmetlere ek olarak temel gıda ihtiyaçlarını karşılayabileceği anlamına gelmektedir. Mısır nüfusunun %19,6'sı yoksuldur, yani yaklaşık 13,6 milyon Mısırlı (her beşte biri) yoksulluk sınırının altında tüketim harcamasına sahiptir ve bu nedenle temel gıda ve gıda dışı ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Mısır nüfusunun %3,8'i aşırı yoksuldur, yani Mısırlı yoksulların yaklaşık 2,6 milyonu tüm harcamalarını gıdaya harcasalar bile temel gıda ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır (Egypt's poverty rate declines to 29.7%: CAPMAS - Economy – Business, 2021).

Yoksulluk, Mısır'da güçlü bir bölgesel boyuta sahiptir ve hem kentsel (%18,6) hem de kırsal (%39,1) olmak üzere Yukarı Mısır'da yoğunlaşırken, metropol alanlar en az yoksul olanlardır (%5,7). Hükümet kamu kaynaklarının coğrafi olarak hedeflenmesi için bir araç olarak yakın zamanda tamamlanmış yoksulluk haritasını kullanmaktadır. Dünya Bankası tarafından Nisan 2019'da yayınlanan bir rapora göre, ülke nüfusunun %60'ı "yoksul ya da savunmasız" durumdadır. Mısır'ın ulusal yoksulluk oranı 2010'da %24,3 iken 2015'te %30'a yükselmiştir (World Bank Group to Extend Current Strategy in Egypt to Maintain Momentum on Reforms, 2019).

Tablo 6: Mısır'ın Gini Katsayıları

Yıl	1999	2004	2008	2010	2012	2015
Değer(%)	32,80	31,80	31,10	30,20	28,30	31,80

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.8. Nijerya’da Gelir Dağılımı

Nijerya ekonomisi, genişleyen imalat, finans, hizmet, iletişim, teknoloji ve eğlence sektörleri gibi karma sektörler ile Dünya’da gelişmekte olan ekonomilerden birisidir. Nominal GSYİH açısından dünyanın en büyük 27. ekonomisi, satın alma gücü paritesine göre ise dünyanın en büyük 24. ekonomisi konumundadır. Ayrıca Nijerya, Afrika’nın en büyük ekonomisine sahiptir (Dünya Bankası Verileri). Ancak ekonomik kalkınma yıllarca süren askeri yönetim ile engellenmiştir. Daha sonra demokrasinin restorasyonu ve akabinde yapılan ekonomik reformlar ile Nijerya ekonomik potansiyeline ulaşma konusunda önemli yol kat etmiştir.

Nijerya’da kentsel yoksullardan çok kırsal yoksul vardır. Bu, altyapı ve olanaklara farklı erişimle ilişkilidir. Bu durum Nijerya ekonomisinin, özellikle enerji (petrol) ve tarım sektörlerinin bileşiminden kaynaklanmaktadır. Petrol ihracatı, devlet gelirlerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Petrol ihracatı GSYİH'ya %9 katkıda bulunmakta ve nüfusun yalnızca bir kısmını istihdam etmektedir. Ancak tarım, GSYİH'nın yaklaşık %17'sine katkıda bulunmakta ve nüfusun yaklaşık %30'unu istihdam etmektedir.

Bu uyumsuzluk, petrol gelirlerinin nüfus arasında adaletsiz bir şekilde dağılması ve kentsel alanlarda kırsal alanlara göre daha yüksek hükümet harcamaları ile daha da artmaktadır. Yüksek işsizlik oranları, kişisel gelirleri daha da farklılaştırmaktadır. Ayrıca, petrol çıkarma süreci, tarım sektörüne daha fazla zarar veren önemli çevre kirliliklerine yol açmaktadır. Ek olarak, çiftçi-çoban çatışmaları, kuzeydoğudaki isyanlar ve sel nedeniyle tarımın büyümesi yavaşlamıştır (Canagarajah, Sudharsan; Thomas, Suji, 2001).

Tablo 7: Nijerya’nın Gini Katsayıları

Yıl	1992	1996	2003	2009	2017	2018
Değer(%)	45,00	51,90	40,10	43,00	42,20	39,00

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.9. Pakistan’da Gelir Dağılımı

Pakistan ekonomisi satın alma gücü paritesi açısından dünyanın en büyük 22. ekonomisi, nominal GSYİH açısından dünyanın en büyük 45. ekonomisidir. Ayrıca Pakistan 220

milyonun üzerindeki nüfusu ile dünyanın en büyük 5. ülkesi konumundadır. 2020-2021 yıllarında ülkedeki nominal GSYİH kişi başına 1.543-USD olup dünyada 154. sıradadır. Pakistan, gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer almaktadır (Henneberry, S., 2000).

Pakistan şu anda, yabancı yatırımları çekmeyi ve bütçe açığını azaltmayı amaçlayan tüm devlet kurumlarının özelleştirilmesi de dahil olmak üzere bir ekonomik liberalleşme sürecinden geçmektedir. Ekim 2016'da döviz rezervleri 24,0 milyar doları aşmış ve bu da Standard & Poor's'un uzun vadeli notunda istikrarlı bir görünüme yol açmıştır. 2016'da BMI Research raporu Pakistan'ı özellikle üretim merkezine odaklanan on yükselen ekonomiden biri olarak adlandırmıştır ("These are the '10 emerging markets of the future.'" World Economic Forum, 2016).

Pakistan'da gelir eşitsizliğini ölçen en eski araştırmalardan bazıları, vergi verilerine erişim sağlayan ve gelir dağılımını oluşturan Khadija Haq tarafından gerçekleştirilmiştir (Haq, 1964). Çalışma Daha detaylı veriler yerine, vergilendirilebilir gelir hesaplamalarını kullanarak ülkenin 1947'deki bağımsızlığından 1958'e kadar gelir dağılımındaki değişimi incelemektedir. Pakistan'da ilk %1'lik kesim, gelirin kabaca %16'sından pay alırken, alttaki %50 bu süre zarfında kabaca gelirin %20'sinden pay almaktadır. Bu süre zarfında hesaplanan gelir payları Batı Pakistan'da (şimdiki Pakistan) neredeyse hiç değişmemiştir. Bu, ülkenin ekonomik kalkınmasının sözde 'Altın Dönemi' sırasında General Eyüp Han'ın politikalarını yansıtmaktadır. O zamanlar Pakistan, Pakistan'ın büyüme modelini taklit etmeye çalışan Güney Kore gibi ülkelerle birlikte bir kalkınma modeli olarak görülmektedir.

Pakistan'da 1970'lerde gelir eşitsizlikleri artmış; gini katsayısı 1970-79 döneminde 0.3394'ten 0.3946'ya yükselmiştir. Aynı dönemde eşitsizlikler kırsal alanlarda 0,3122'den 0,3450'ye ve kentsel alanlarda 0,3694'ten 0,4118'e yükselmiştir. En yoksul %20'nin gelir payı marjinal bir şekilde düşerken, en zengin %20'ninki önemli ölçüde artmıştır. En zengin %20'ye yönelik kazanç, kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha belirgindir. Bu, genel algıya aykırıdır, çünkü toprak reformları, büyük endüstriyel ve finansal teşebbüslerin kamulaştırılması ve hükümetin dönem boyunca temel ihtiyaç stratejisine odaklanmasının daha düşük gelir eşitsizlikleriyle sonuçlanması beklenmektedir (Anwar,2005).

Tablo 8: Pakistan'ın Gini Katsayıları

Yıl	1985	1991	1999	2002	2017	2002
Değer(%)	38,00	40,90	41,80	41,00	37,60	36,20

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.10. Türkiye'de Gelir Dağılımı

Türkiye'nin ekonomisi Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından gelişmekte olan ekonomi olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Türkiye'deki ekonomistler ve siyaset bilimciler tarafından da yeni sanayileşmiş ülkeler kategorisinde incelenmektedir. Türkiye'nin nüfusu 2021 yılı itibari ile 83,4 milyon seviyesindedir. Türkiye nominal GSYİH açısından dünyadaki 20. büyük, satın alma paritesi açısından da dünyadaki 112. büyük ekonomiye sahiptir (World Economic Outlook Database, Nisan 2021).

2017 sonunda, Türkiye'nin toplam brüt devlet borcu, GSYİH'nın yaklaşık %30'una denk gelen yaklaşık 954 milyar TL (yaklaşık 221 milyar \$) seviyesinde gerçekleşmiştir. Aralık 2017 sonunda, Türkiye'nin brüt yabancı para cinsinden borcu 453.2 milyar dolar (GSYİH'nın yaklaşık %53'ü) iken, Türkiye'nin net dış borcu 291.2 milyar dolar (GSYİH'nın yaklaşık %34'ü) olmuştur. Hazine garantili krediler ise aynı dönemde 13,8 milyar dolardır (Hazine Müsteşarlığı Raporu, Nisan 2018).

Reel GSYİH, 2020'nin dördüncü çeyreğinde yıllık bazda yüzde 5,9 büyüyerek, yılın ikinci yarısında kayda değer bir toparlanmayı tamamlamış ve koronavirüs pandemisinden kaynaklanan ekonomik sarsıntılara rağmen, tüm yıl yüzde 1,8'lik bir büyüme sağlamıştır. İyileşme, ikinci ve üçüncü çeyrekte kredi desteğiyle artan iç talepten kaynaklanmaktadır. Yetkililer para politikasını gevşetmiş ve çoğu bankacılık sektörü aracılığıyla kısmi kredi garantileri ve kredi ertelemeleri şeklinde olmak üzere toplam GSYİH'nın yüzde 13'üne denk gelen bir teşvik programı sunmuştur. Diğer mali destekler arasında, hane halklarına sosyal destek ödemeleri, izinli işçilere yardım, vergi ertelemeleri ve firmalara yönelik diğer destekler yer almaktadır.

Bu politikalardan kaynaklanan büyüme, artan fiyatlar ve makro-finansal kırılganlıklar pahasına gelmiştir. Enflasyon, Şubat 2021'de yüzde 15,6'ya ulaşmıştır. Türk lirası 2020'de ABD doları karşısında yüzde 20 değer kaybetmiştir. Koronavirüs pandemisinden

dolayı turizm geliri buharlaştıkça, mal ihracatı düştükçe ve altın ithalatı arttıkça, cari hesap 2019'daki fazladan (36,7 milyar dolar veya GSYİH'nın yüzde 5,1'i) tekrar açığa dönmüştür. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) cari açığın yüzde 80'ini finanse etmek için devreye girmesinin ardından döviz rezervleri keskin bir düşüşle net bazda eşi benzeri görülmemiş en düşük seviyelere ulaşmıştır. Mevduat dolarizasyonu yüzde 55'e yükselmiştir. Canlı vergi gelirleri, 2020'de GSYİH'nın yüzde 3,4'ü kadar bir merkezi hükümet açığıyla sonuçlanmıştır ve bu da planlanan açık olan yüzde 4'ten daha iyi bir seviyedir (Dünya Bankası, Türkiye Ülke Ortaklığı Stratejisi 2018 - 2021).

Tablo 9: Türkiye'nin Gini Katsayıları

Yıl	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Değer(%)	41,20	42,90	41,90	41,40	41,90	41,90

Kaynak: Dünya Bankası

3.2.11. Vietnam'da Gelir Dağılımı

Vietnam nominal GSYİH açısından dünyadaki 36. büyük, satın alma paritesi açısından da dünyadaki 23. büyük ekonomiye sahiptir. Vietnam tarihi boyunca, ekonomisi büyük ölçüde tarıma, özellikle de ıslak pirinç ekimine dayanmaktadır. Alüminyum üretiminde önemli bir malzeme olan boksit, Vietnam'ın merkezinde çıkarılmaktadır. Yeniden birleşmeden bu yana, ülke ekonomisi öncelikle Merkez Komitesi ve ulusal kongrelerin genel kurullarında kararlaştırılan Beş Yıllık Planlar aracılığıyla CPV tarafından şekillendirilmektedir. Çiftlikler, fabrikalar ve sermaye malları, merkezi planlamanın kurulmasının bir parçası olarak gerçekleştirilmiş ve milyonlarca insan devlet işletmelerinde çalışmıştır. Sıkı devlet kontrolü altında, Vietnam'ın ekonomisi verimsizlik, devlete ait işletmelerde yolsuzluk, düşük kalite ve yetersiz üretimle boğuşmaya devam etmiştir. Vietnam, ihracatı artırmak için döviz kurunu devalüe ederek ticaretini liberalleştirmeye başlamış ve ekonomik kalkınma politikasına hayata geçirmiştir (Adhikari, Kirkpatrick & Weiss, 1992). Nüfusun günde 1 doların altında bir gelirle yaşayan yüzdesi olarak tanımlanan derin yoksulluk, Vietnam'da önemli ölçüde azalmış ve göreceli yoksulluk oranı şu anda Çin, Hindistan ve Filipinler'dekinden daha düşüktür. Bu düşüş, yaşam standartlarını iyileştirmeyi ve eşitsizliğin artmasını

önlemeyi amaçlayan eşitlikçi ekonomi politikalarına bağlanabilir (Vandemoortele & Bird, 2010).

Goldman Sachs tarafından yapılan Aralık 2005 tahminlerine göre, Vietnam ekonomisi 2025 yılında 436.000.000.000-USD tahmini nominal GSYİH ile ve kişi başına düşen 4,357-USD nominal GSYİH ile dünyanın 21. büyük ekonomisi haline gelecektir (Lyimo, 2016). Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2012'deki bulgularına göre, Vietnam'daki işsizlik oranı %4,46 olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl, Vietnam'ın nominal GSYİH'si 138 milyar ABD Dolarına ulaşmış ve kişi başına düşen nominal GSYİH 1.527-USD olmuştur. Price Waterhouse Coopers'ın 2008'deki bir başka tahmini, Vietnam'ın 2025 yılına kadar dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında, reel dolar bazında yılda yaklaşık %10'luk bir potansiyel büyüme oranıyla olabileceğini belirtmiştir (PWC, 2008).

Vietnam'da 2006 yılında 0,424 olan Gini katsayısı, 2008 yılında 0,434'e yükselirken, 2012 yılında kademeli olarak 0,424'e düşerek, 2016 yılında 0,436 olan bu dönemde en yüksek değere ulaşmış, 2018'de 0,422'ye düşmektedir. Gini katsayısının (0.422-0.436) çok fazla olmaması, çalışanların gelirlerinin yıllar içinde değiştiğini de göstermektedir. Cornia ve Court'a (2001) göre, 0,30-0,45 aralığındaki Gini katsayısı, gelir eşitsizliğinin güvenli ve etkin aralığını göstermektedir. Gerçek Gini verilerine dayanarak, Vietnam'ın gelir eşitsizliğinin hala güvenli bir alanda olduğu doğrulanabilir. Bu eşik ile, Vietnam'daki gelir eşitsizliği seviyesi, yüksek ekonomik büyüme için değiş tokuşta kabul edilebilir. Bununla birlikte, Vietnam'daki eşitsizlik seviyesi, yukarıdaki Gini katsayısı ile gösterilenden daha yüksek olabilir, çünkü Gini katsayısı, varlıklar, kaynaklara erişim fırsatları, sağlık hizmetleri, yolsuzluk, eğitim arasındaki farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlik faktörünü hesaba katmamaktadır (Hoi, Tran, 2020).

Spesifik olarak, toplam nüfusun ve toplam nüfusun en yoksul %40'ının gelir oranı 2002'de yaklaşık %18'den 2010'da yaklaşık %15'e, 2012'de %14,9'a sürekli olarak düşmüş ve 2018'de %14,6'ya düşmeye devam etmiştir (Pham ve Riedel, 2019). Gini katsayısı ile ölçülen görece eşitsizlik düzeyi kabul edilebilir olsa da, bu durum Vietnam toplumunda giderek artan zengin-fakir uçurumunu gösterdiğinden, mutlak gelir uçurumu ile yakından ilgili olmuştur. Artan eşitsizliğin zenginin daha zengin, fakirin daha fakir olduğu anlamına gelmemekte, ancak zengin grubun gelir artışının fakir ve düşük gelirli grupların gelir artışından daha hızlı olmaktadır (Hoi, Tran – 2020).

Tablo 10: Vietnam'ın Gini Katsayıları

Yıl	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Değer (%)	35,60	39,30	35,60	34,80	35,30	35,70

Kaynak: Dünya Bankası

BÖLÜM 4: AMPİRİK UYGULAMA

Literatürde gelir dağılımı ve finansal gelişme arasındaki ilişki finansal kuznets eğrisi çerçevesinde çok sıklıkla incelenmiş olup yapılan bu çalışmalarda bir fikir birliğine varılmadığı görülmüştür. Bunun nedeni çalışmalarda kullanılan veri setleri, çalışmalarda kullanılan yöntemler, çalışmalarda kullanılan ülke gruplarının farklı olması sebebiyle sonuçların farklılaşmasıdır. Literatürde yapılmış olan çalışmalardan bazıları aşağıdaki şekildedir;

4.1. Literatür Taraması

Calderon ve Serven (2004), 100'den fazla ülkeyi ve 1960-2000 yıllarını kapsayan geniş bir panel veri seti kullanarak, altyapı geliştirmenin ekonomik büyüme ve gelir dağılımı üzerindeki etkisinin ampirik bir değerlendirmesini yapmıştır. Ampirik değerlendirme, GSYİH büyümesi ve geleneksel eşitsizlik önlemleri için basit denklemlerin tahminini içermekte ve standart kontrollere ek olarak regresörler, altyapı miktarı ve kalite göstergelerini içerecek şekilde genişletilmiştir. Calderon ve Serven (2004) yapmış oldukları çalışma ile 2 sonuca ulaşmışlardır. Bu sonuçlar şöyledir; “büyüme altyapı varlıkları stokundan olumlu etkilenir” ve “gelir eşitsizliği daha yüksek altyapı miktarı ve kalitesi ile azalır”. Çeşitli spesifikasyon testleri, bu sonuçların, altyapı miktarı ve kalitesinin dışsal bileşeninin büyüme ve eşitsizlik üzerindeki nedensel etkisini yakaladığını göstermektedir. Bu iki sonucun birleşimi, altyapı geliştirmenin yoksullukla mücadelede oldukça etkili olabileceğini göstermektedir (Calderon ve Serven, 2004).

Forbes, Kristin, J. (2000) makalesinde, gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme ile negatif bir ilişkisi olduğuna dair mevcut inanışa meydan okumaktadır. Forbes, çalışmasında gelir eşitsizliği üzerine geliştirilmiş bir veri seti kullanmıştır. Bu durum sadece ölçüm hatasını azaltmakla kalmamış, aynı zamanda bir panel tekniği ile tahmine de izin vermiştir. Panel tahmini, zamanla değişmeyen, ülkeye özgü etkilerin kontrol edilmesini mümkün kılmış, böylece potansiyel bir ihmal edilmiş değişken önyargı kaynağını ortadan kaldırmıştır. Forbes'un yapmış olduğu çalışma neticesinde ulaşılmış olduğu sonuçlar, kısa ve orta vadede, bir ülkenin gelir eşitsizliği seviyesindeki artışın, müteakip ekonomik büyüme ile önemli bir pozitif ilişkisi olduğunu göstermektedir. Ulaşılan sonuçlara göre

bu ilişki, örnekler, değişken tanımları ve model spesifikasyonları arasında oldukça sağlamdır (Forbes, Kristin, J., 2000).

Baiardi ve Morana (2018), yapmış oldukları çalışma ile Euro bölgesindeki finansal gelişme ile gelir dağılımı eşitsizliği arasındaki durumu incelemişlerdir. Bu çalışmada 1980'lerin ortalarından bu yana Euro Bölgesi (Euro Area, EA) ülkeleri için reel gelire ilişkin yaklaşık yeni kanıtlara ulaşılmış olup özellikle düşük gelirli ve kredi notu iyi olmayan kişilere verilen yüksek faizli krediler ile devlet borcu mali krizlerinin etkilerine odaklanmışlardır. Kuznets Eğrisinin (Kuznets Curve, KC) kişi başına düşen gelir dönüm noktasını finansal gelişme düzeyine göre şartlandırarak Euro Bölgesi çağında sabit durumlu bir finansal Kuznets Eğrisi lehine kanıtlara ulaşılmıştır. Bununla beraber tüm Euro Bölgesi ülkeleri için “kemer sıkma” politikalarından kaynaklanan kötüleşen ekonomi ve gelir eşitsizliği sonuçlarına da ulaşılmıştır. Sonuç olarak, iyi işleyen bir finansal sistem ve bu finansal sistemin sorunsuz gelişimi, yalnızca ekonomik büyüme için değil aynı zamanda daha eşitlikçi bir gelir dağılımı için de gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Baiardi, Morana, 2018).

Jauch ve Watzka (2015) yapmış oldukları çalışma ile 1960 – 2008 yılları arasında 138 adet gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi kapsayan geniş bir analiz gerçekleştirerek dengesiz panel bir veri seti için finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki bağlantıyı araştırmışlardır. Bu ülkelerde kullanılan kredileri GSYİH'ye göre finansal gelişme ölçüsü olarak kullanarak finansal gelişmenin Gini katsayısı ile ölçülen gelir eşitsizliği üzerindeki olumsuz etkisini öngören teorik modelleri reddettiği sonucuna ulaşmışlardır. Jauch ve Watzka, ülkelerdeki sabit etkileri, olası içsel sorunları, kişi başına düşen GSYİH'yi ve diğer kontrol değişkenlerini inceleyerek finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar, farklı finansal gelişme ölçüleri, ekonometrik özellikler ve kontrol değişkenleri için de geçerlidir (Jauch, Watzka, 2015).

Vivien Kappel (2010), yapmış olduğu çalışma ile finansal gelişmenin gelir eşitsizliği ve yoksulluk üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Hem ülkeler arası hem de panel veri regresyonlarının sonuçları, eşitsizliğin ve yoksulluğun yalnızca gelişmiş kredi piyasaları yoluyla değil, aynı zamanda daha gelişmiş hisse senedi piyasaları yoluyla da azaltıldığını göstermektedir. Etnik çeşitliliğin ve arazi dağılımının hem gelir eşitsizliğinin hem de yoksulluğun önemli ve sağlam belirleyicileri olduğu sonucuna varılmaktadır. Son olarak,

hükümet harcamalarının yüksek gelirli ülkelerde gelir eşitsizliğinde bir azalmaya yol açtığına dair kanıtlara ulaşılmıştır. Ancak düşük gelirli ülkelerde önemli bir etki görülememiştir (Kappel, 2010).

Law ve Tan (2009), yapmış oldukları çalışma ile Malezya'da finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini etkilemedeki rolünü incelemektedir. 1980-2000 döneminde Malezya'da ARDL sınır testine dayanan ampirik sonuçlar, mali piyasa gelişiminin en iyi ihtimalle çok zayıf olduğunu ve Malezya'da gelir eşitsizliğini azaltmada istatistiksel olarak önemsiz olduğunu göstermektedir. Kanıt, bankacılık sektörü, borsa ve finansal toplam değişkenler dahil olmak üzere çeşitli finansal göstergeler için geçerlidir. Kanıtlar ayrıca, çeşitli hükümet kalkınma programlarının yanı sıra, çabaların, gelir eşitsizliğiyle mücadele girişiminde kurumsal kaliteyi, ekonomik kalkınmayı ve düşük enflasyonu korumaya odaklanması gerektiğini de vurgulamaktadır (Law, Tan, 2009).

Park ve Shin (2017), yapmış oldukları çalışma ile ekonomik büyüme, finansal kalkınma ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmanın temel amacı, finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelemektir. Teorik olarak, iki değişken arasında hem olumlu hem de olumsuz bir ilişki için gerekçeler bulunmuştur. Temel bulgular finansal gelişmenin bir noktaya kadar eşitsizliğin azalmasına katkıda bulunduğu, ancak finansal gelişme ilerledikçe daha yüksek eşitsizliğe katkıda bulunduğu yönündedir. Ayrıca, ilköğretim eğitiminin toplam eğitime olan oranı arttığında ve kanun ve düzen iyileştiğinde, finansal gelişmenin eşitsizliği azaltmada daha etkili hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, finansal katılımın özellikle gelir eşitsizliğini azaltmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Park, Shin, 2017).

Seven ve Coşkun (2016), çalışmalarında gelişmekte olan ülkeler için finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltıp azaltmayacağını incelemiştir. Çalışmanın amacı, banka ve borsa gelişiminin gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltmaya katkıda bulunup bulunmadığını incelemektir. Seven ve Coşkun (2016), 1987-2011 dönemi için güncellenmiş bir veri seti ile dinamik panel veri yöntemlerini kullanarak, bankaların ve hisse senedi piyasalarının ayrı ve eşzamanlı etkilerini dikkate alarak finans-eşitsizlik-yoksuluk ilişkisini değerlendirmiştir. Panel çalışmalarına ilişkin karışık açıklayıcı bulgular, finansal gelişmenin ekonomik büyümeyi teşvik etmesine rağmen bunun gelişmekte olan ülkelerdeki düşük gelirliye mutlaka

fayda sağlamadığını göstermektedir. Finans-yoksulluk bağlantısı için ne bankaların ne de borsaların yoksulluğun azaltılmasında önemli bir rol oynamadığı sonucuna ulaşılmıştır (Seven, Coşkun, 2016).

Shahbaz ve Faridul (2011), çalışmalarında Pakistan'da finansal gelişme ve gelir eşitsizliğini ARDL yaklaşımı ile ölçmeyi hedeflemişlerdir. Bu çalışmada ayrıca, Greenwood ve Jovanovic (GJ) hipotezinin Pakistan için geçerli olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada 1971'den 2005'e kadar olan veriler kullanılmış olup, uzun vadenin varlığını incelemek için eşbütünleşmeye "Auto Regressive Distributed Lag" (ARDL) sınırlarını test yaklaşımı uygulanmış ve kısa dönem ilişkileri için "Error Correction Model" (ECM), serilerin durağanlık özellikleri ise ADF yöntemleri ile test edilmiştir. Bulgular, finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini azalttığını, finansal istikrarsızlığın ise daha da kötüleştirdiğini göstermektedir. Geleneksel görüşün aksine, ekonomik büyümenin gelir dağılımını kötüleştirdiğini ve ikincisinin ticari açıklık nedeniyle daha da kötüleştiği sonucuna varılmıştır. Çalışmada, Greenwood ve Jovanovic hipotezi ilişkisi kurulmuştur (Shahbaz, Faridul, 2011).

Batuo, Guidi ve Mlambo (2010), yapmış oldukları çalışmalarında finansal gelişme ve gelir eşitsizliği ilişkisini Afrika ülkeleri açısından ele almışlardır. Çalışmada, 1990 ile 2004 arasındaki dönem için 22 Afrika ülkesini kapsayan bir panel veri setinde finansal gelişmenin gelir dağılımı ile nasıl ilişkili olduğuna dair ampirik kanıtlar sunulmaktadır. Dinamik bir panel tahmin tekniği (GMM) kullanılmaktadır ve bulgular ekonomilerin gelişmesi ile gelir eşitsizliğinin azaldığını göstermektedir. Sonuç aynı zamanda eğitim düzeyinin gelir dağılımını daha eşit hale getirmede önemli bir rol oynadığını doğrulamaktadır. Ayrıca, Greenwood ve Jovanovic'in finansal sektör gelişimi ile eşitsizlik arasındaki ters U şeklinde bir ilişki olduğunu söyleyen hipotezini destekleyen hiçbir kanıt ulaşılamamıştır (Batuo, Guidi, Mlambo, 2010).

Chu Minh Hoi ve Le Quoc Hoi (2012), finansal gelişmenin Vietnam'daki gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri ile ilgili ampirik bir analiz çalışması yapmışlardır. Çalışmaya göre gelir dağılımı modeli finansal gelişmeden etkilenebilir. Eyalet verilerini kullanan bu çalışma, 2002'den 2008'e kadar Vietnam'da finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi ampirik olarak araştırmaktadır. Sonuçlar, finansal gelişmenin, teorik ve ampirik araştırmaların çoğuyla tutarlı olan, gelir eşitsizliğini azaltmada olumlu bir etkisi olduğunu

göstermektedir. Sonuçlar ayrıca, eğitimle etkileşime girdiğinde finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini azaltmada ortak etkileri olduğunu doğrulamaktadır. Ayrıca, kalkınmanın finans sektörü ile eşitsizlik arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğuna dair Greenwood-Jovanovic hipotezini destekleyen hiçbir kanıt ulaşılamamıştır (Hoi, Hoi, 2012).

Younsi ve Bechtini (2018), yapmış oldukları çalışma ile BRICS ülkelerinde ekonomik büyüme, finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi panel Granger nedensellik testleri ile incelemişlerdir. Bu çalışmanın amacı, Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika BRICS ülkeleri için, 1995-2015 dönemini kapsayan yıllık panel verileri kullanarak ekonomik büyüme, finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki nedensel ilişkiyi incelemektir. Bu ülkeler için, finansal gelişmenin dört ana temsilcisi olan temel bileşen yöntemini uygulayarak bir bileşik finansal sektör gelişme endeksi oluşturulmuştur. Pedroni panel eşbütünleşme ve Kao artık panel eşbütünleşme testlerinin sonuçları, dikkate alınan değişkenler arasında geçerli uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisini doğrulamaktadır. Sabit etkiler tahmin sonuçları, kişi başına düşen GSYİH büyümesinin gelir eşitsizliği üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu, kare teriminin katsayısının ise gelir eşitsizliği üzerinde negatif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, finansal gelişmişlik endeksi gelir eşitsizliği üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahipken, karesinin karesi gelir eşitsizliği üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir. Ampirik bulgular, çalışma dönemi boyunca BRICS ülkelerinde ekonomik büyüme, finansal sektör gelişimi ve eşitsizlik arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğuna dair finansal Kuznets hipotezini desteklemektedir. Granger nedensellik testi sonuçları, finansal gelişmişlik endeksinden gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü bir nedensellik olduğunu, ancak enflasyon ve gelir eşitsizliği arasında çift yönlü bir nedensellik olduğunu göstermiştir. Ancak gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında nedensel bir ilişki yoktur. Bu bulguların, vergilendirme politikalarının finansal sisteminin iyileştirilmesi yoluyla politika yapıcıların bu ülkelerdeki eşitsizliği azaltmalarına yardımcı olması beklenmektedir (Younsi, Bechtini, 2018).

Bezemer ve Samarina (2016), yaptıkları çalışma ile Avrupa'da borç kayması, finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada "Finansal gelişme gelir eşitsizliğini artırır mı?" sorusuna bugüne kadar verilen belirsiz cevapların, 'finansal gelişme'nin aşırı toplanmasından kaynaklanıyor olabileceği üzerinde

durulmuştur. 26 Avrupa ülkesi ekonomisi için 1990–2012 yılları arasındaki verilerde, finansal gelişmenin farklı bileşenlerinin gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri incelenmiştir. Finans, sigorta ve emlak sektörünün ücret payını yükselten gayrimenkul ve finansal varlık piyasalarına banka kredisinin gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Finansal olmayan işletmelere ve hane halkı tüketimine yönelik kredi, daha geniş gelir oluşumunu destekleyerek gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. 1990'lardan bu yana banka kredisi tahsisinde, finansal olmayan firmaların yatırımlarını desteklemekten gayrimenkul ve finansal varlık piyasalarındaki sermaye kazançlarını finanse etmeye doğru büyük bir kayma olmuştur. Yeni bulgularla birleştiğinde, bu 'borç kayması' eşitsizliğin büyümesini anlamaya yardımcı olmaktadır (Bezemer, Samarina, 2016).

Koçak ve Uzay (2019), yapmış oldukları çalışma ile Türkiye’de finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini Greenwood-Jovanovic hipotezi anlamında incelemiştir. Bu çalışma, 1980-2013 döneminde Türkiye’de finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki doğrusal ve doğrusal olmayan etkisini inceleyen ilk çalışmadır. Finansal gelişme, ayrıştırılmış ve toplu göstergelerle temsil edilir. Bu şekilde çeşitli finansal göstergelerin gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri açıklanmaktadır. Ampirik analiz için Maki (2012) yapısal kırılmalar eşbütünleşme testi ve Stock ve Watson (1993) dinamik sıradan en küçük kareler (DOLS) yöntemleri izlenmiştir. Son olarak, sağlamlık kontrolü için Philips ve Hansen (1990) tarafından geliştirilen tamamen değiştirilmiş en küçük kareler (FM-OLS) regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Doğrusal ilişkinin tahmin sonuçları, finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini azaltıcı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar eşitsizliği daraltan hipotezi desteklemektedir. Doğrusal olmayan ilişki sonuçları, finansal gelişmenin önce gelir eşitsizliğini artırdığını, ancak finansal gelişme belirli bir düzeye ulaştıktan sonra bu etkinin tersine döndüğünü ve finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini azalttığını göstermektedir. Bu sonuçlar Greenwood-Jovanovic hipotezini desteklemektedir. Tüm sonuçlar, finansal gelişmenin uzun vadede gelir eşitsizliği üzerinde azaltıcı veya iyileştirici bir etkisi olduğunu kuvvetle göstermektedir (Koçak, Uzay, 2019).

Çetin, Demir ve Saygın (2021), yapmış oldukları çalışma ile Türkiye’den zaman serilerini kullanarak finansal gelişme, teknolojik yenilik ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın temel amacı, teknolojik yenilik ve gelir eşitsizliği arasındaki bağlantıyı Türkiye için Finansal Kuznets eğrisi (FKC) hipotezi açısından analiz

etmektedir. Çalışma 1987'den 2018'e kadar olan zaman serisi verilerini kullanmaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmak için Hatemi-J eşbütünleşme, ARDL sınır testi ve VECM Granger nedensellik teknikleri kullanılmıştır. Ayrıca uzun dönemli parametreleri tahmin etmek için DOLS, FMOLS ve CCR yaklaşımları kullanılmıştır. Sonuçlar, serilerin yapısal kırılmalar altında eşbütünleşik olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçlar ayrıca FKC'nin uzun vadede Türkiye ekonomisi için geçerli olduğunu ortaya koymaktadır. Teknolojik yenilik gelir eşitsizliğini olumlu etkilerken, ekonomik büyüme gelir eşitsizliği ile olumsuz bağlantılıdır. Finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Teknolojik yenilik ve gelir eşitsizliği birbirine neden olmaktadır. Ayrıca ekonomik büyüme gelir eşitsizliğine neden olmaktadır. Ampirik sonuçlar, finansal sistemin iyileştirilmesi ve teknolojik yeniliklerin gelir dağılımı üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması olmak üzere iki yönlü bir politika çıkarımına işaret etmektedir (Çetin, Demir, Saygın, 2021).

Ahmed ve Masih (2017), yapmış oldukları çalışma ile Malezya'da finansal gelişmenin gelir eşitsizliği ile olan ilişkisini araştırmışlardır. Bu makale, 1970-2007 döneminde Malezya'da finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki uzun dönemli ilişkiyi incelemektedir. Son 45 yılda Malezya'da gelir eşitsizliği 1976'da 0,56'dan (Gini katsayısı) 2014'te 0,4'e düşerken, ekonomi ve finans sektörü, özellikle bankacılık sektörü genişlemektedir. Önemli olan konu, gelişmekte olan bir ekonomide finans sektörünün tasarrufları harekete geçirerek ve üretken yatırımlara aktararak gelir eşitsizliğini azaltmada rol oynayıp oynamadığının araştırılmasıdır. Uzun dönemli ilişkinin varlığını incelemek için otoregresif dağıtılmış gecikme (ARDL) sınır testi yaklaşımı ve hata düzeltme mekanizması kullanılırken, değişkenler arasında Granger nedensellik ilişkisini sağlamak için varyans ayrıştırma (VDC) tekniği kullanılmıştır. Eşbütünleşme testleri, Malezya'da finansal gelişme, ekonomik büyüme, ticari açıklık ve gelir eşitsizliği arasında uzun dönemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ancak, finansal gelişmenin kendisinin, örnekleme döneminde gelir eşitsizliğini etkilemede istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu, Law & Tan'ın (2009) 1980-2000'den daha kısa bir döneme ilişkin bulgularına benzer. Ancak VDC, finansal gelişmenin hükümetin gelir eşitsizliğini azaltmak için kullanabileceği bir araç olabileceğini tespit etmektedir. Bu çalışma ayrıca ticari açıklığın gelir eşitsizliğini azaltmaya yardımcı olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Politika açısından, mali gelişmenin Malezya'daki gelir eşitsizliğinin azaltılmasını tam

olarak desteklemesini sağlamak için, finansal sistemin gelişimini büyüme yanlısı ve yoksul yanlısı bir yöne doğru yönlendirecek finansal erişimin artırılması gerekmektedir (Ahmed, Masih, 2017).

Aginta, Soraya ve Santoso (2018), yapmış oldukları çalışma ile Endonezya'da finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi alt ulusal düzeyde bir analiz ile incelemiştir. Bu çalışma, Endonezya'daki 33 il için finansal erişim göstergesi oluşturmakta ve finansal erişim ile gelir eşitsizliği arasındaki bağlantıyı analiz etmektedir. Sabit Etki Panel Modeli kullanılarak, finansal katılımın ulusal düzeyde eşitsizlik üzerinde önemsiz bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Alt ulusal düzeyde, GSYİH, eğitim süresi ve ticarete açıklık gibi diğer değişkenler eklendiğinde, finansal katılımın tarıma dayalı değil, imalat ve madencilik temelli illerde gelir eşitsizliği üzerinde olumsuz ve önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Sonuçlar, ekonomik koşulların insanları finansal erişimi üretken amaçlar için kullanmaya teşvik ettiğinde, finansal katılımın gelir eşitsizliğinin azaltılmasına yardımcı olduğunu göstermektedir (Aginta, Soraya, Santoso, 2018).

Chakroun (2020), yapmış olduğu çalışma ile finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki üzerindeki eşik etkilerini incelemiştir. Bu çalışma, Caner ve Hansen tarafından 2004 yılında tanımlanan araçsal değişken eşik regresyonunu kullanarak finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide doğrusal olmayanların varlığını araştırmaktadır. 60 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin yatay kesit verilerine dayanarak, finans-eşitsizlik bağında önemli bir finansal gelişme eşiği etkisinin olduğu göstermektedir. Özellikle bulgular, bankacılık sektörünün gelişimi ile eşitsizlik arasındaki ters U şeklinde bir ilişkinin var olduğunu göstermekte olup bu durum Greenwood-Jovanovic hipotezi ile tutarlıdır. Bununla birlikte, borsa gelişimi ile eşitsizlik arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğuna dair bir kanıt yoktur. Ulaşılan sonuçlar, alt rejimde piyasanın ağırlığının çok hafif olduğunu ve gelir dağılımına katkısının önemli olmadığını, yüksek rejimde ise piyasa genişlemesinin daha fazla eşitsizliğe yol açtığını göstermektedir (Chakroun 2020).

Kaidi ve Mensi (2020), gerçekleştirmiş oldukları çalışma ile finansal kalkınma, gelir eşitsizliği ve yoksulluğun azaltılması arasındaki ilişkiyi demokratik ülkeler ile otokratik ülkeleri kıyaslayarak incelemiştir. Bu makalenin amacı, finansal gelişme, siyasi

kurumlar, gelir eşitsizlikleri ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi test etmektedir. Çalışmada bu ilişki farklı tahmin yöntemleri ve iki ayrı örneklem kullanarak test edilmektedir. İlk örneklem 93 demokratik ülkeden oluşan bir panelden, ikinci örneklem ise 31 otokratik ülkeden oluşan bir panelden oluşmaktadır. Sonuçlar, otokratik ülkelerden farklı olarak, finansal gelişme ve demokratik kurumların ayrı ayrı ele alındığında, demokratik ülkelerde yoksulluğu azaltarak zenginler ve yoksullar arasındaki uçurumu kapatmaya yardımcı olduğunu göstermektedir. Otokratik ülkelerin aksine, finansal gelişme ve siyasi kurumlar arasındaki etkileşim, garip bir şekilde, demokratik ülkelerde gelir eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltmamaktadır (Kaidi, Mensi, 2020).

Leve ve Kapingura (2019), yapmış oldukları çalışma ile seçilmiş Güney Afrika kalkınma topluluğu ülkelerinde finansal kalkınma ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Finansal gelişme, yaygın olarak gelir eşitsizliğinin azaltılabileceği başka bir kanal olarak kabul edilmektedir. Çalışma, 1980-2016 dönemi için Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi tekniğini kullanarak, seçilmiş Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) ülkelerinde finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelemektedir. Ampirik sonuçlar, finansal sektör gelişiminin genel olarak seçilen SADC ülkelerinde gelir eşitsizliği üzerinde bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Finansal sistem istikrarı ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide, sonuçlar istikrarlı bir finansal sistemin yoksullar için faydalı olduğunu ortaya koymaktadır. Finansal verimliliğin, seçilen SADC ülkelerinde gelir eşitsizliğini azaltmada önemli bir rolü olmadığı görülmektedir. Finansal sistem istikrarı ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide, sonuçlar istikrarlı bir finansal sistemin yoksullar için faydalı olduğunu ortaya koymaktadır (Leve, Kapingura, 2019).

Fukuda (2017), yapmış olduğu çalışmasında Hindistan'da finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi VARX ve ARDL değerlendirmeleri ile incelemiştir. Çalışmada VARX ve ARDL'nin eşbütünleşme tekniklerini kullanarak 1952-2011 döneminde Hindistan'da finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Hindistan'ın "finans-eşitsizlik" ilişkisini ele alınırken, finansın büyüklüğü ve verimliliği ile bunların gelir dağılımı üzerindeki doğrusal ve doğrusal olmayan etkileri incelenmiştir. Hindistan'ın küreselleşmeye maruz kalmasının etkisini dikkate almak için finansal kriz, ticaret ve finansal açıklık değişkenleri ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlar; finansal büyüklük ve verimlilik eşitsizliği artırmaktadır, ekonomik büyüme artarken diğer

değişkenler eşitsizliği artırır ve finansal gelişmenin doğrusal olmayan etkisi bulunamamıştır (Fukuda, 2017).

Jobarteh ve Kaya (2019), gerçekleştirmiş oldukları çalışma ile Afrika için finansal kalkınma ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi yeniden gözden geçirmişlerdir. Jobarteh ve Kaya, panel veri yaklaşımlarını kullanarak 1990-2014 yılları arasında 23 Afrika ülkesinden gelen verilere dayanarak finansal gelişmenin Afrika'daki gelir eşitsizliğini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Tek bir finansal gelişme ölçümüne dayanan mevcut literatürün aksine, ülkelerin finansal derinleşmesini, erişimini ve verimliliğini toplu olarak 0 ila 1 arasında bir ölçekte kıyaslayan kapsamlı bir finansal gelişme, finansal kurumların gelişimi ve finansal piyasalar gelişimi endeksini ele almışlardır. Ulaşılan sonuçlara göre, finansal gelişmenin eşitsizliği artırıcı etkisini varsayan teorik modeller doğrultusunda, finansal gelişme gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Ulaşılan sonuçlar, finans-eşitsizlik bağıntısında gelir eşitsizliği ve olası içsellik sorunları gibi farklı finansal gelişme ölçütlerine karşı sağlamdır. Bu nedenle, Afrika ülkelerinin sadece finansmana güvenilir erişim sağlayan finansal derinleştirme politikalarını teşvik etmesi değil, aynı zamanda düşük gelirli hanelerin kabul edilebilir maliyetlerde finansmana erişimini sağlamaları gerekmektedir. Bu tür finansal içerme politikaları, kıtadaki gelir eşitsizliğini azaltmak için gereklidir (Jobarteh, Kaya, 2019).

H. Ibrahim (2020), yapmış olduğu çalışma ile gelişmekte olan ülkelerde para politikası, finansal gelişim ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Makale, para politikasının yeniden dağıtımcı etkisini ampirik olarak incelemekte ve gelişmekte olan ülkelerdeki eşitsizlik ilişkilerinin finansal gelişmenin para politikasını şekillendirmede herhangi bir rol oynayıp oynamadığını değerlendirmektedir. Çalışmada özellikle finansal açıdan daha gelişmiş ülkelerde para politikasının yeniden dağıtımcı sonuçlarını destekleyen kanıtlara ulaşılmıştır. Ayrıca finansal gelişmenin düşük finansal gelişmişliğe sahip ülkelerde gelir eşitsizliğini artırırken, finansal gelişmişliği yüksek ülkelerde gelir eşitsizliğinin azalmasına yol açmaktadır. Bunun bir yan sonucu olarak, ekonomik büyüme bu ülkelerde gelir eşitlenmesine olumlu katkıda bulunmaktadır. Son olarak, finansal erişim, finansal verimlilik ve finansal istikrar gibi finansal göstergeler, bağımsız olarak önemsiz olmakla birlikte, para politikasının gelir dağılımı üzerindeki etkilerini de koşullandırmaktadır. Ulaşılan sonuçlar, daraltıcı para politikasının gelir dağılımı

üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak derinlik ve erişimden ziyade bilgi ve verimlilikteki iyileştirmeleri gerektirdiğini göstermektedir (H. Ibrahim, 2020).

Zielschot (2013), yapmış olduğu çalışma ile finansal gelişme ve gelir eşitsizliği konularını gelir tanımları arasındaki farklılaşmaları ele alarak incelemiştir. Bu çalışma, yeni bir standartlaştırılmış gelir eşitsizliği veritabanı kullanarak, ülkeler arası bir ortamda brüt ve net gelir eşitsizliği arasında ayırım yaparak finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi test eden ilk çalışmadır. Finansal gelişme, net gelir tanımı kullanılarak ölçülen gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemekte, ancak brüt gelir eşitsizliğini etkilememektedir. Bu sonuç çarpıcıdır ve bu ilişkiyi test eden mevcut ampirik çalışmalarda kullanılan veri kümelerinin kalitesini sorgulamak için sebep yaratmaktadır. Bunun yanında, tüm beşte birlik dilimlerin gelir payının büyümesi üzerinde finansal gelişmenin etkisi analiz edilmektedir. En fakir beşte birlik dilimler finansal gelişmeden yararlanırken, en zengin beşlik dilim gelir payını kaybetmektedir. Bu çalışma boyunca yapılan analiz, enflasyon, eğitim düzeyi, ticari açıklık, kişi başına düşen GSYİH büyümesi, yolsuzluk ve etnik bölünmeyi kontrol etmektedir (Zielschot, 2013).

Florence (2013), yapmış olduğu çalışmada finansal gelişme ve gelir eşitsizliği üzerinde enflasyonun etkili olup olmadığı ile ilgili araştırma gerçekleştirmiştir. Enflasyon, finansal araçların kaynak tahsisini iyileştirme yeteneğini azaltmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin enflasyon oranı yükseldikçe kesilip kesilmediğini incelemektedir. Çalışma, 1980-2009 dönemi boyunca 60 ülkenin dinamik panel verilerini kullanmakta ve sistem GMM tahmincisini uygulamaktadır. Sonuçlar, finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte, finansal gelişmeden elde edilen kazanımlar enflasyonla dengelenmektedir. Enflasyon şiddetli hale geldikçe, finansal gelişme gelir eşitsizliğini azaltmayı bırakır. Bunun nedeni, yüksek enflasyon seviyelerinin, reel getirilerin azaltılması ve daha fazla değişkenlik yoluyla kredi tahsisini yoğunlaştırmasıdır. Sonuç olarak, finans sektörü daha az kredi vermekte, kaynak tahsisi verimsiz hale gelmekte ve aracılık faaliyeti, gelir eşitsizliği için olumsuz sonuçlar doğuracak şekilde azalmaktadır. Sonuçlar, farklı finansal gelişme ölçütlerine karşı sağlamdır (Florence, 2013).

Tsaurai ve Nyoka (2019), gerçekleştirmiş oldukları çalışma ile Güneydoğu Avrupa ülkelerinde finansal gelişme ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide enflasyon düzeyinin

etkilerini araştırmışlardır. Çalışma, panel veri analizi yöntemlerini kullanarak finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini ve Güneydoğu Avrupa lkeleri (Bulgaristan, Yunanistan, Hırvatistan, Karadağ, Romanya, Sırbistan, Slovenya) rneğinde, finansal gelişme-gelir eşitsizliği bağlantısında enflasyonun rolünü araştırmaktadır. Etkileşim terimi olmadan, sabit etkiler yaklaşımı finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini artırdığını, havuzlanmış olağan en küçük kareler (OLS) ise gelir eşitsizliğinin finansal gelişme tarafından daraltıldığını göstermektedir. Sabit etkileri kullanarak, enflasyon ve finansal gelişme arasındaki etkileşim terimi gelir eşitsizliğini azaltmıştır. Havuzlanmış OLS yaklaşımı kullanıldığında, enflasyon ve finansal gelişme arasındaki etkileşim terimi gelir eşitsizliğini artırmıştır. Bu nedenle alışma, Güney Doğu Avrupa ülkelerini, finansal kalkınmanın gelir eşitsizliğini azaltma yeteneğini geliştirmek için enflasyonu düşürmeyi hedefleyen politikalar uygulamaya davet etmektedir. Çalışma sonuçlarına göre, Güneydoğu Avrupa lkeleri de gelir eşitsizliğini azaltmak için finansal piyasalarını derinleştirmeye yönelik politikalar uygulamalıdır (Tsurai, Nyoka, 2019).

Greenwood ve Jovanovic (1990), gerçekleştirmiş oldukları çalışma ile finansal gelişme, büyüme ve gelir dağılımı konularını araştırmışlardır. Çalışmada hem finansal aracılığın kapsamının hem de ekonomik büyüme oranının içsel olarak belirlendiği bir paradigma sunulmaktadır. Finansal aracılık büyümeyi teşvik eder, çünkü sermaye üzerinden daha yüksek bir getiri oranına izin verir ve büyüme de karşılığında maliyetli finansal yapıların uygulanması için araçlar sağlar. Bu nedenle, finansal aracılık ve ekonomik büyüme, ekonomik kalkınma konusundaki Goldsmith-McKinnon-Shaw görüşüne göre ayrılmaz bir Şekilde bağlantılıdır. Model ayrıca Kuznets hipotezini anımsatan bir geliştirme döngüsü de oluşturur. Özellikle ilkel, yavaş büyüyen bir ekonomiden gelişmiş, hızlı büyüyen bir ekonomiye geçişte, bir ulus, zenginliğin zengin ve fakir arasındaki dağılımının genişlediği bir aşamadan geçer (Greenwood, Jovanovic, 1990).

Luo ve Gao (2012), yapmış oldukları çalışma ile Çin'in kırsal resmi finansal gelişmesi ile kırsal resmi gelir eşitsizliği üzerine ampirik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada, VAR modeli, eşbütünleşme analizi ve hata düzeltme modeline dayalı olarak kırsal finansal gelişme, kırsal kredi yapısı, kırsal istihdam yapısı ve kırsal gelir eşitsizliği ilişkileri üzerine araştırma yapılmakta ve Granger nedensellik testi uygulanmaktadır. Sonuçlar, kırsal finansman gelişiminin kırsal gelir eşitsizliği ile uzun vadede istikrarlı bir

dengeye sahip olduğunu, bunun negatif bir korelasyon olduğunu; kısa vadede ise aynı yönde kısa süreli dalgalanmalar yaşandığını göstermektedir (Luo, Gao, 2012).

Chimboza (2014), yapmış olduğu çalışma ile Afrika'da finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bu çalışma, 20 Afrika ülkesinde finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemektedir. Teori ve giderek artan sayıda ampirik çalışma, finansal gelişmenin düşük gelirli sahiplerin gelir artırıcı eğitim ve iş yatırımlarına girişmelerini sağlayarak ve böylece daha sıkı bir gelir dağılımını teşvik ederek gelir dağılımı üzerinde olumsuz bir etki yarattığını göstermektedir. Ancak, sırasıyla özel sektöre verilen yurtiçi kredi ve geniş paranın oluşturduğu GSYİH payını finansal gelişmenin vekilleri olarak kullanan bu çalışmanın sonuçları, bu gelir eşitleyici etkinin önemli kanıtlarını vermemektedir. Burada incelenen ekonomilerin heterojen doğası ve veri kalitesinin ve miktarının zaman içinde arttığı gerçeği göz önüne alındığında, ülkeye özgü çalışmaların ve gelecekteki araştırmaların, Afrika bağlamında finansal gelişmenin gelir dağılımını nasıl etkilediği konusunda daha kesin sonuçlar sunabileceğine inanılmaktadır. Bu aynı zamanda kıtanın sürekli yüksek gelir eşitsizliğine yönelik zor durumuyla ilgili politika önerileri için daha güçlü bir temel sağlayacaktır (Chimboza, 2014).

Mikek (2019), yapmış olduğu çalışmada Latin Amerika'da finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada, finans sektörünün hızlı gelişiminin bölgedeki eşitsizlik üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Özellikle, yeni derlenmiş bir veri kümesine dayalı olarak ülke sabit etkilerine sahip bir panel tahmini yapılmıştır. Çalışmada, finansal derinleşmenin kıtadaki gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar, Latin Amerika'da Kuznets eğrisi olmadığını göstermektedir. Eğitim ve GSYİH düzeyi ile birlikte enflasyon oranı, gelir açığındaki azalma ile ilişkilidir. İhracat tarafsızken, vergi gelirleri ve doğrudan yabancı yatırımlar eşitsizliği artırmaktadır (Mikek, 2019).

4.2. Ekonometrik Metodoloji

Çalışmada, Gelecek-11 ülkelerinde ekonomik olarak iş birliği içerisinde olabilecek ülkelerin bir arada kullanılması sebebiyle, Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olup olmadığını sınamak için ilk olarak değişkenlerin yatay kesit bağımlılığı içerip içermediği incelenmiştir. Bu amaçla dört farklı yatay kesit bağımlılığı testi kullanılmıştır.

Bu testlerden ilki Breusch ve Pagan (1980) tarafından geliştirilen LM testidir. İkincisi Pesaran (1981) tarafından geliştirilen LM testi, bir diğeri Bias-corrected scaled LM testi ve son olarak Pesaran (2004) CD testidir. Ayrıca, Finansal Kuznets Eğrisi modelinin eğim homojenliği ise Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından geliştirilen DELTA testi ile sınanmıştır. Daha sonra değişkenlerin durağanlık mertebeleri yatay kesit bağımlılığını da dikkate alan ikinci nesil panel birim kök testi olan ve Pesaran (2007) tarafından geliştirilen CIPS panel birim kök testi ile incelenmiştir. Çalışmada incelenen bir diğer husus ise Finansal Kuznets Eğrisi modelindeki değişkenlerin uzun dönemli birlikte hareket edip etmediğidir. Bu amaçla Wasterlund (2008) tarafından geliştirilen ve yatay kesit bağımlılığını dikkate alan panel eşbütünleşme testi kullanılmıştır. Son olarak uzun dönemli katsayı tahmini için Eberhardt ve Teal (2010) tarafından geliştirilen AMG tahmincisi kullanılmıştır.

4.2.1. Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi

Panel veri analizinde, kesit birimleri arasındaki bağımlılık, yanlış sonuçlara neden olmaktadır. Bu nedenle yatay kesit bağımlılığı durumunda ikinci nesil panel testler ve tahminciler (birim kök, eşbütünleşme ve nedensellik) kullanılmalıdır. Breusch ve Pagan (1980) ile Pesaran (2004) tarafından yatay kesit bağımlılık testleri geliştirilmiştir. p_{ij} hataları ile test istatistikleri arasındaki korelasyona dayalı BP testi, aşağıdaki model kullanılarak hesaplanmıştır:

$$CD = T \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N p_{ij}^2 \quad (1)$$

Pesaran (2004), yatay kesit birimleri (N) arttıkça BP testinin gücünün azaldığını ve hatta $N \rightarrow \infty$ durumunda testin kullanılamayacağı durumunu eleştirmiştir. Bu nedenle, bu sorunların üstesinden gelmek için aşağıdaki test istatistiklerini geliştirmiştir:

$$CD_{LM1} = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \left(T p_{ij}^2 - 1 \right) \quad (2)$$

$$CD_{LM2} = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \left(\sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N p_{ij} \right) \quad (3)$$

Model 2, büyük N değerleri için güçlü sonuçlar sunmaktadır. Ancak $N > T$ olduğunda kullanılamamaktadır. Bu sorunun üstesinden gelmek için Peseran (2004) çalışmasında, Model 1'deki test istatistiklerini geliştirmiştir. Temel hipotez, tüm test istatistikleri için modellerde yatay kesit bağımlılığı olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Peseran ve Yamagata (2008) tarafından eğitim homojenliği testleri de geliştirilmiştir. Bu testler DELTA testlerine dayanmaktadır. Peseran ve Yamagata (2008), eğitim homojenlikleri için aşağıdaki test istatistiklerini geliştirmiştir:

$$\Delta = \sqrt{N} \left(\frac{N^{-1} S - k}{\sqrt{2k}} \right) \quad (4)$$

$$\Delta_{adj} = \sqrt{N} \left(\frac{N^{-1} S - E(Z_{it})}{\sqrt{\text{var}(Z_{it})}} \right) \quad (5)$$

Model 4 ve Model 5'te $E(Z_{it}) = k$, $\text{var}(Z_{it}) = 2k(T - k - 1)/T + 1$ ve S değiştirilmiş Swamy (1970) istatistiklerini göstermektedir. Temel hipotez homojen bir eğitim olduğunu belirtirken, alternatif hipotez her iki test istatistiği için heterojen bir eğitim olduğunu belirtmektedir.

4.2.2. Panel Birim Kök Testi

Peseran (2007) çalışmasında, panel veri analizinde yatay kesit bağımlılığı durumunda kullanılabilecek birim kök testi istatistiklerini geliştirmiştir. ADF birim kök testine dayalı olarak, bu test istatistiği, aşağıdaki şekilde yatay kesit bağımlılığını hesaba katacak şekilde genişletilmiştir:

$$\Delta y_{it} = \alpha_i + b_i y_{i,t-1} + c_i \bar{y}_{t-1} + d_i \Delta \bar{y}_t + e_{it} \quad (6)$$

Model 6'da $\bar{y}_t$ ve $\Delta \bar{y}_t$ sırasıyla $N^{-1} \sum_{i=1}^N y_{it}$ ve $N^{-1} \sum_{i=1}^N \Delta y_{it}$ olarak tanımlanmaktadır.

Kesitsel artırılmış ADF (CADF) olarak bilinen bu test istatistiği, her kesit birimi için hesaplanmaktadır. Bu test istatistikleri kullanılarak, CIPS panel birim kök testi istatistikleri şu şekilde hesaplanır:

$$CIPS(N,T) = N^{-1} \sum_{i=1}^N t_i(N,T) \quad (7)$$

Model 7’de $t_i(N,T)$, her bir kesit birimi için hesaplanan CADF test istatistiklerini göstermektedir. CIPS panel birim kök testi için, birim kök temel hipotezi, durağan gösteren alternatif hipoteze karşı test edilmektedir.

4.2.3. Panel Eşbütünleşme Testi ve Uzun Dönem Tahmincisi

Geleneksel eşbütünleşme testleri, yatay kesit bağımlılığını dikkate almamaktadır. Ancak literatürde son zamanlarda geliştirilen eşbütünleşme testleri bu durumu dikkate almaktadır. Westerlund (2008), panel eşbütünleşme testi için yatay kesit bağımlılığını dikkate alan iki test istatistiği geliştirmiştir:

$$DH_g = \sum_{i=1}^n S_i \left(\bar{\varnothing}_i - \bar{\varnothing}_i \right)^2 \sum_{t=2}^T \hat{e}_{it-1}^2 \quad (8)$$

$$DH_p = S_n \left(\bar{\varnothing} - \bar{\varnothing} \right)^2 \sum_{i=1}^n \sum_{t=2}^T \hat{e}_{it-1}^2 \quad (9)$$

Model 8’de DH_g , panel istatistiklerini belirtir ve bir araya getirilmeden önce tek tek terimlerin toplanmasıyla elde edilmektedir. Model 9’deki DH_p grubu ise ortalama istatistiği temsil eder ve çeşitli terimlerin çarpılması ve ardından eklenmesiyle oluşturulmaktadır. Durbin Hausman testinin temel hipotezi, eşbütünleşmenin olmadığı, alternatif hipotez ise panelde eşbütünleşme olduğu şeklindedir.

Westerlund ve Edgerton (2007), McCoskey ve Kao’ya (1998) dayalı bir bootstrap LM panel eşbütünleşme testi geliştirmiştir. Çünkü McCoskey ve Kao (1998) metodolojisi, küçük örneklerde ve kesit bağımlılığında güvenilir sonuçlar vermemektedir. Bu sorunların üstesinden gelmek için Westerlund ve Edgerton (2007) bootstrap yöntemini kullanmaktadır (Aydın, 2019). Değişkenler arasındaki eşbütünleşmeyi test etmek için aşağıdaki LM istatistiği kullanılmaktadır:

$$LM_N^+ = \frac{1}{NT^2} \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^T \omega_i^{-2} S_{it}^2 \quad (10)$$

Model 10'da N ve T , sırasıyla yatay kesit birimlerinin ve zaman serilerinin indeksleridir.

Ek olarak, S_{it} ve ω_i , sırasıyla artıkların ve uzun dönem varyansın kısmi toplam sürecini göstermektedir. LM testinin temel hipotezi, tüm yatay kesit birimleri için eşbütünlüşmeyi göstermektedir.

Uzun dönemli ilişki bulunan modelin uzun dönem katsayıları AMG (Augmented Mean Group Estimator) tahmincisi kullanılarak tahmin edilmektedir. AMG tahmincisinin diğer uzun dönem tahmincilerine göre avantajı ise yatay kesit bağımlılığını dikkate alıyor olmasıdır.

4.3. Veri Seti ve Model

4.3.1. Veri Seti

Çalışmada Gelecek-11 ülkeleri olan Güney Kore, Meksika, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam için finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu amaçla kullanılan veri aralığı 1990 - 2016 arası yıllık olarak belirlenmiştir. Gelir eşitsizliği değişkenini temsilen gelir eşitsizliği indeksi, finansal gelişme değişkenini temsilen özel sektöre verilen kredilerin GSYİH içerisindeki payı, ekonomik büyüme değişkenini temsilen ise kişi başına düşen GSYİH (sabit ABD \$) verileri kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan verilere ilişkin detaylı bilgiler Tablo 11'de verilmiştir. Çalışmada kullanılan tüm değişkenlerin logaritması alınmıştır.

Tablo 11: Değişkenlerin Tanımı

Değişkenler	Açıklama	Kaynak
LGE	Logaritmik Gelir Eşitsizliği Endeksi	World Inequality Database, WID
LFG	Logaritmik Finansal Gelişme Endeksi	Dünya Bankası, WDI
LFG2	Logaritmik Finansal Gelişme Endeksinin Karesi	Dünya Bankası, WDI
LGSYİH	Logaritmik Kişi Başına Düşen GSYİH (Sabit ABD \$)	Dünya Bankası, WDI

Kaynak: Dünya Bankası

4.3.2. Model

Çalışmada finansal gelişmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi Finansal Kuznets Eğrisi çerçevesinde incelenmiştir. Finansal Kuznets Eğrisine kontrol değişken olarak ekonomik büyüme değişkeni eklenmiştir. Çalışmada kullanılan model aşağıdaki şekildedir;

$$LGE_{it} = \alpha_{it} + \beta_{1i}LFG_{it} + \beta_{2i}LFG2_{it} + \beta_{3i}LGSYİH_{it} + \varepsilon_{it} \quad (i= 1, \dots, 11 \quad \text{ve} \quad t=1990, \dots, 2016)$$

(11)

Modelde i , t ve ε sırası ile yatay kesit birimlerini, zaman boyutunu ve hata terimini göstermektedir. Finansal Kuznets Hipotezi'nin geçerli olabilmesi için finansal gelişme (LFG) değişkeninin katsayısının istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif, finansal gelişmenin karesi (LFG2) değişkeninin ise yine istatistiksel olarak anlamlı ve negatif olması gerekmektedir.

4.4. Uygulama Sonuçları

Çalışmada finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisi panel veri analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada ekonomik olarak iş birliği içerisinde olabilecek ülkelerin bir arada kullanılması sebebiyle ilk olarak değişkenlerin yatay kesit bağımlılığı içerip içermediği incelenmiştir. Bu amaçla dört farklı yatay kesit bağımlılığı testi kullanılmıştır.

Tablo 12: Yatay Kesit Bağımlılığı Sonuçları

Testler	LFG	LFG2	LGSYİH	LGE	Model
Breusch-Pagan LM	451.28 (0.000)*	453.65 (0.000)*	1302.8 (0.000)*	299.09 (0.000)*	292.04 (0.000)*
Pesaran scaled LM	37.784 (0.000)*	38.009 (0.000)*	118.98 (0.000)*	23.273 (0.000)*	22.600 (0.000)*
Bias-corrected scaled LM	37.573 (0.000)*	37.797 (0.000)*	118.76 (0.000)*	23.061 (0.000)*	-
Pesaran CD	6.5350 (0.000)*	6.3897 (0.000)*	36.058 (0.000)*	-0.3412 (0.000)*	-1.4924 (0.000)*

Not: * %1 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 12, yatay kesit bağımlılığının sonuçlarını göstermektedir. Buna göre tüm değişkenler ve model yatay kesit bağımlılığı içermektedir. Bu durumda çalışmanın kalan bölümlerinde yatay kesit bağımlılığını dikkate alan panel veri analizi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada incelenen bir diğer durum ise Finansal Kuznets Eğrisi modelinin eğim homojenliğinin test edilmesidir.

Tablo 13: Delta Testi Sonuçları

Testler	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
Delta Tilde	16.711*	0.000
Delta Tilde _{adj}	18.438*	0.000

Not: * %1 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 13, delta testi sonuçlarını göstermektedir. Sonuçlar, çalışmada kullanılan modelde eğim heterojenliği olduğunu göstermektedir. Buna göre çalışmada heterojenliği de dikkate alan ekonometrik yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada değişkenlerin durağanlık mertebeleri yatay kesit bağımlılığını da dikkate alan ikinci nesil panel birim kök testi olan CIPS panel birim kök testi ile incelenmiştir.

Tablo 14: Panel Birim Kök Testi Sonuçları

Değişken	Düzye	Birinci Fark
	Test İstatistiği	Test İstatistiği
LGE	-1.274	-2.787**
LFG	-2.280	-3.751*
LFG2	-2.269	-3.774*
LGSYİH	-1.902	-3.900*

Not: * ve ** sırasıyla %1 ve %5 anlamlılık düzeylerini göstermektedir. -2,96, -2,76 ve -2,66 sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyindeki kritik değerleri göstermektedir.

Tablo 14, panel birim kök testi sonuçlarını göstermektedir. Buna göre incelenen tüm değişkenler düzey değerlerinde birim kök içerirken birinci farklarında durağan hale gelmiştir. Bu durumda çalışmada kullanılan tüm değişkenler I(1) özellik göstermektedir. Çalışmada incelenen bir diğer husus ise Finansal Kuznets Eğrisi modelindeki değişkenlerin uzun dönemli birlikte hareket edip etmediğidir. Bu amaçla yatay kesit bağımlılığını dikkate alan Panel LM Bootstrap eşbütünleşme testi kullanılmıştır.

Tablo 15: Panel Eşbütünleşme Testi Sonuçları

Model	Test İstatistiği	Bootstrap Olasılık Değeri
$LGE = f \{LFG, LFG2, LGSYİH\}$	4.016	0.865

Not: Temel hipotez, eşbütünleşme ilişkisinin varlığını göstermektedir.

Tablo 15, panel eşbütünleşme testi sonuçlarını göstermektedir. Buna göre gelir eşitsizliğinin bağımlı değişken olduğu modelde değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettikleri, diğer bir ifadeyle eşbütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Bu sonuç modele ilişkin uzun dönem katsayı tahmininin yapılabileceği anlamına

gelmektedir. Çalışmada uzun dönemli katsayı tahmini için AMG tahmincisi kullanılmıştır.

Tablo 16: Panel Uzun Dönem Katsayıları

Ülkeler	LFG	LFG2	LGSYİH
Bangladeş	0.633 (0.265)	-0.122 (0.171)	-0.269 (0.224)
Mısır	-0.481 (0.181)	0.066 (0.186)	-0.417 (0.000)*
Endonezya	1.939 (0.009)*	-0.280 (0.009)*	0.511 (0.009)*
İran	0.201 (0.000)*	-0.027 (0.001)*	0.096 (0.000)*
Güney Kore	-1.510 (0.004)*	0.187 (0.002)*	0.014 (0.886)
Meksika	0.753 (0.049)**	-0.112 (0.073)***	-0.122 (0.421)
Nijerya	0.065 (0.680)	-0.000 (0.980)	0.127 (0.006)*
Pakistan	-3.189 (0.064)***	0.522 (0.063)***	-0.391 (0.121)
Filipinler	-0.563 (0.144)	0.091 (0.099)***	-0.073 (0.375)
Türkiye	-0.958 (0.000)*	0.148 (0.000)*	-0.185 (0.039)**
Vietnam	0.056 (0.478)	0.001 (0.924)	-0.192 (0.369)
Panel	-0.277 (0.491)	0.043 (0.491)	-0.082 (0.305)

Not: *, ** ve *** sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 16, panel uzun dönem katsayılarını göstermektedir. Sonuçlar Endonezya, İran ve Meksika için LFG katsayısının pozitif, LFG2 katsayısının ise negatif ve istatistiksel olarak anlamlı olduklarını göstermektedir. Bu durum, bu üç ülke için Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle bu ülkelerde gelir eşitsizliği ve finansal gelişme arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani Endonezya, İran ve Meksika’da finansal gelişme gelir eşitsizliğini ilk olarak artırmakta, belirli bir eşiğe geldikten sonra gelir eşitsizliği seviyesi azalmaktadır. Diğer taraftan Güney Kore, Pakistan ve Türkiye için LFG katsayısının negatif, LFG2 katsayısının ise pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu üç ülke için ilgili ilişkinin U şeklinde olduğu görülmektedir. Yani Güney Kore, Pakistan ve Türkiye’de finansal gelişme ilk başlarda gelir eşitsizliğini azaltmakta, belirli bir alt eşiğe ulaştıktan sonra gelir eşitsizliği artmaktadır. Son olarak Finansal Kuznets Eğrisine kontrol değişkeni olarak eklenen ekonomik büyüme değişkeninin Mısır, Meksika ve Türkiye’de gelir

eşitsizliğini azalttığı; Endonezya, İnan ve Nijerya'da ise gelir eşitsizliğini arttırdığı görölmektedir.

SONUÇ

Finansal gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar literatürde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Farklı ülke grupları, farklı zaman serileri, farklı yöntemler bağlamında ve farklı model spesifikasyonları ile yapılan çalışmaların sonuçları da farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte literatürde finansal gelişme ve gelir dağılımı arasındaki ilişki incelenirken kullanılan yöntemler arasında panel veri yaklaşımları sıklıkla yer almaktadır.

Bu çalışmada, Gelecek-11 ülkeleri olan Güney Kore, Meksika, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam için 1990 - 2016 arası yıllık veriler kullanılarak inceleme yapılmıştır. Gelir eşitsizliği değişkenini temsilen gelir eşitsizliği indeksi, finansal gelişme değişkenini temsilen özel sektöre verilen kredilerin GSYİH içerisindeki payı, ekonomik büyüme değişkenini temsilen ise kişi başına düşen GSYİH (sabit ABD \$) verileri kullanılmıştır.

Çalışmada incelenen verilerin ilk olarak yatay kesit bağımlılığı içerip içermediği incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre tüm değişkenler ve model yatay kesit bağımlılığı içermektedir. Bu nedenle panel veri analizi yapılırken yatay kesit bağımlılığını dikkate alan yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada Finansal Kuznets Eğrisi modelinin eğim homojenliği test edilmiş olup söz konusu eğimin homojen olmamasından dolayı heterojenliği de dikkate alan ekonometrik yöntemlere yönelinmiştir. Ayrıca çalışmada değişkenlerin durağanlık mertebelerini tespit etmek için CIPS panel birim kök testi kullanılmış ve tüm değişkenlerin birinci farklarında durağan oldukları tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre Finansal Kuznets Eğrisi modelindeki değişkenler uzun dönemde birlikte hareket etmektedir.

Çalışmanın asıl amacı finansal gelişme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkide Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olup olmadığının araştırılması olmuştur. Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olabilmesi için finansal gelişme katsayıları (LFG) sıfırdan büyük iken finansal gelişmenin karesi katsayıları (LFG²) sıfırdan küçük olmalıdır. Bu durumda Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olduğundan, yani ters U ilişkisinin var olduğundan söz edilebilir. Finansal gelişme katsayısının (LFG) sıfırdan

küçük olması ve finansal gelişmenin karesi katsayısının sıfırdan büyük olması ise Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçersiz olduğu anlamına gelmektedir.

Ulaşılan sonuçlara göre Endonezya, İran ve Meksika için LFG katsayısının pozitif, LFG2 katsayısının negatif olmasından ve istatistiksel olarak anlamlı olmasından dolayı bu üç ülke için Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olduğu, yani finansal gelişme ile gelir dağılımı arasında ters U ilişkisinin olduğu, finansal gelişmenin gelir eşitsizliğini başlarda artırdığı ancak belirli bir üst eşiğe ulaştıktan sonra azaltmaya başladığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan Güney Kore, Pakistan ve Türkiye için oluşan katsayılara göre bu ülkelerde finansal gelişme ile gelir dağılımı arasında U şeklinde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani bu üç ülkede finansal gelişme başlarda gelir eşitsizliğini azaltsa da belirli bir alt eşiğe ulaştıktan sonra gelir eşitsizliği artmaya başlamaktadır. Gelecek-11 ülkelerinin diğerleri olan Bangladeş, Mısır, Nijerya, Filipinler ve Vietnam için ise katsayılar istatistiksel olarak anlamlı olmadığından Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olup olmadığından söz edilememektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen tüm bulgular incelendiğinde, özellikle Finansal Kuznets Eğrisi hipotezinin geçerli olduğu Endonezya, İran ve Meksika ekonomilerinde gelir eşitsizliğinin azaltılması yönünde bir politika izlenmelidir. Zengin kesim ile yoksul kesim arasındaki gelir adaletsizliğinin giderilebilmesi için politika yapıcılar tarafından finansal sektörün gelişimine destek verilmeli, finans kurumları arasındaki rekabet güçlendirilerek ihtiyaç sahiplerine eşit ve uygun imkanlar sağlanmalı, tüm kesimlerin finansal kaynaklara ulaşmada eşit şartlarda olabileceği bir ortam yaratılmalıdır. Finans sektörünün, düşük gelire sahip kesimlerin de kredilere ulaşmasını kolaylaştırması, toplumun tüm kesimlerine fayda sağlaması için elde edilen fonlarla eğitim ve sağlık gibi verimli alanlara yatırım yapılmasını teşvik etmesi gerekmektedir. Yoksul olan kesimin finansal kaynaklara daha kolay ulaşabilmesi ile birlikte finansal gelişmenin, gelir dağılımı adaletinin sağlanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AGINTA, H., Soraya, D.A., & Santoso, W.B. (2018). Financial Development and Income Inequality in Indonesia: A Sub-national Level Analysis. *Economics and Finance in Indonesia*, 64(2): 111-130.
- AHMED, A. R., & Masih, M. (2017). What is the Link Between Financial Development And Income Inequality? Evidence From. *Munich Personal RePEc Archive*, 79416. Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/79416>
- AHMED, A. *Measuring Income Inequality In Pakistan: Constructing Distributional National Accounts*. USA: University of California Department of Economics.
- AKTAN, C. C. & Vural, İ. Y. (2002). Başlıca Fonksiyonel Gelir Dağılımı Teorileri Ve Bölüşüm Adaleti. "Yoksullukla Mücadele Stratejileri", Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- ALBERT, J. R. & Martinez, A. (2015, Şubat). "Are Poverty And Inequality Changing?". *Erişim Adresi: <https://www.rappler.com/voices/thought-leaders/poverty-inequality-data>*
- AYDIN, M. (2019). The Effect of Biomass Energy Consumption on Economic Growth in BRICS Countries: A Country-Specific Panel Data Analysis. *Renewable Energy*, 138: 620–627.
- BAIARDI, D., & Morana, C. (2018, Nisan). Financial Development and Income Distribution Inequality in the Euro Area. *Economic Modelling*, 70: 40-55. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2017.10.008>
- BANERJEE, A.V., & Newman, A.F. (1993). Occupational Choice And The Process Of Development. *Journal of Political Economy*, 101(2): 274–298.
- BARUGAHARA, F. (2012). Financial Development and Income Inequality: Does Inflation Matter? *Applied Economics Quarterly*, 58(1). DOI: 10.3790/aeq.58.3.193
- BATUO, E. M., Guidi, F., & Mlambo, K. (2010). Financial Development and Income Inequality: Evidence from African Countries. *Munich Personal RePEc Archive*, 25658. Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/25658>
- BEZEMER, D., & Samarinan, A. (2019). Debt Shift, Financial Development and Income Inequality. *SSRN, De Nederlandsche Bank* , 646.
- CALDERON, C. A., & Serven, L. (2004). The Effects of Infrastructure Development on Growth and Income Distribution. Available at *SSRN: <https://ssrn.com/abstract=625277>*

- CHAKROUN, M. (2020). Threshold Effects in the Relationship Between Financial Development and Income Inequality. *International Journal of Finance & Economics*. DOI: <https://doi.org/10.1002/ijfe.1757>
- CHIMBOZA, M. (2014, Ocak). *The Effect of Financial Development on Income Inequality in Africa: Looking for a Needle in a Haystack?* İsveç: Jönköping University, Master Thesis.
- COŞKUN, B. B. (2009). Global Energy Geopolitics and Iran. *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi*, 5(20): 179-201.
- ÇETİN, M., Demir, H., & Saygın S. (2021). Financial Development, Technological Innovation and Income Inequality: Time Series Evidence from Turkey. *Social Indicators Research*, 156, 47-69.
- DEMİRGÜÇ-KUNT, A., & Levine, R. (2009). Finance and Inequality: Theory and Evidence. *Annual Review of Financial Economics*, 1: 287-318. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.financial.050808.114334>
- DESTEK, G. (2018, Haziran). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Gelişimin, Demokrasinin ve Beşeri Sermayenin Gelir Dağılımına Etkisi: Finansal Kuznets Eğrisi Geçerli Mi?* Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- DESTEK, M. A., Okumuş, İ., & Manga, M., (2017). Türkiye’de Finansal Gelişim ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Finansal Kuznets Eğrisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 18 (2): 153-165.
- DİNLER, Ö. (2015). *Does Financial Development Benefit Income Inequality?* İstanbul: İstanbul Bilgi University Institute of Social Sciences.
- EBERHARDT, M., & Teal, F. J. (2010). Productivity Analysis in Global Manufacturing Production. *University of Oxford Department of Economics Discussion*, 515.
- ERTAŞ, C. (2019). *The Impact of Financial Development on Income Inequality: The Case For Turkey*. İzmir: Dokuz Eylül University Institute of Social Sciences.
- FORBES, K. J. (2000, Eylül). A Reassessment of the Relationship Between Inequality and Growth. *American Economic Review* , 90 (4): 869-887. DOI: [10.1257/aer.90.4](https://doi.org/10.1257/aer.90.4).
- FUKUDA, T. (2017). The Relationship Between Financial Development and Income Inequality in India: Evidence from Varx and ARDL Assessments. *Asian Economic and Financial Review*, 7 (10): 1014-1027. DOI: [10.18488/journal.aefr.2017.710.1014.1027](https://doi.org/10.18488/journal.aefr.2017.710.1014.1027)
- GOLDMAN Sachs. (2007, Nisan). "Chapter Thirteen, Beyond the BRICs: A Look at the Next 11". Erişim adresi: <https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/brics-book/brics-chap-13.pdf>

- GOLDMAN Sachs. (2005, Aralık). "Global Economics Paper No: 134, How Solid are the BRICs". Erişim adresi: <https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/how-solid.pdf>
- GOLDMAN Sachs. (2015, Mayıs). "N-11 Equity Portfolio". Erişim Adresi: http://www.goldmansachs.com/gsam/docs/funds_international/brochures_and_sales_aids/fund_literature/advisor_brochure_n-11_en.pdf
- GORMUS, S., & Aydin, M. (2020). Revisiting the Environmental Kuznets Curve Hypothesis Using Innovation: New Evidence from the Top 10 Innovative Economies. *Environmental Science and Pollution Research*, 27: 27904–27913.
- GREENWOOD, J., & Jovanovic, B. (1990). Financial Development, Growth, and the Distribution of Income. *Journal of Political Economy*, 98(5): 1076–1107.
- HAO, Y., Wang L. O., & Lee, C. C. (2020). Financial Development, Energy Consumption And China's Economic Growth: New Evidence From Provincial Panel Data. *International Review of Economics and Finance*, 69: 1132-1151.
- HEPSAĞ, A. (2017). Finansal Kuznets Eğrisi Hipotezi: G-7 Ülkeleri Örneği. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2: 135-156.
- HOI, L. Q., & Hoi, C. M. (2012). Financial Development and Income Inequality in Vietnam: An Empirical Analysis. *Journal of Economics and Development*, 14(2): 5-25.
- HOI, L. Q., & Tran, H. L. (2020). Credit Composition and Income Inequality in Vietnam: An Empirical Analysis. *Journal of Economics and Development*. DOI 10.1108/JED-08-2020-0110.
- JAUCH, S., & Watzka, S. (2016). Financial Development and Income Inequality: A Panel Data Approach. *Empirical Economics*, 51: 291-314.
- JOBARTEH, M., & Kaya, H. (2019). Revisiting Financial Development and Income Inequality Nexus for Africa. *African Finance Journal*, 21(1). Erişim Adresi: <https://hdl.handle.net/10520/EJC-16faf4a844>
- KAIDI, N., & Mensi, S. (2020). Financial Development, Income Inequality and Poverty Reduction: Democratic Versus Autocratic Countries. *Journal of the Knowledge Economy*, 11: 1358-1381.
- KAPPEL, V. (2010). The Effects of Financial Development on Income Inequality and Poverty. *Center of Economic Research at ETH Zurich*, 10-127.
- KARAOĞLU, Ö. (2020). *Finansal Gelişim ve Beşeri Sermaye Arasındaki İlişki: Türkiye'ye Yönelik Zaman Serileri Analizi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- KIZMAZ, A. A. (2019, Nisan). *Gelir Dağılımı İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Üst-Orta Gelir Grubunda Yer Alan Bazı Ülkeler Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOÇAK, E., & Uzay, N. (2019). The Effect of Financial Development on Income Inequality in Turkey: An Estimate of the Greenwood-Jovanovic Hypothesis. *Review of Economic Perspectives*, 19(4): 319-344. DOI: <http://Dx.Doi.Org/10.2478/Revecp-2019-0017>
- KUZNETS, S. (1955). Economic Growth and Income Inequality. *The American Economic Review*, American Economic Association, 34(2): 1-28.
- LAW, S. H., & Tan, H. B. (2009). The Role of Financial Development on Income Inequality in Malaysia. *Journal of Economic Development*, 45(1): 153-168.
- LEVE, S., Kapingura F.M. (2019). Financial Development and Income Inequality in the Selected Southern African Development Community. *Journal of Reviews on Global Economics*, 8: 1452-1465.
- LUO, D., & Gao C. (2012). An Empirical Study of China's Rural Formal Financial Development and Rural Income Inequality. *Technology for Education and Learning*, 459-464.
- MANSOR, H.I. (2020). Monetary Policy, Financial Development and Income Inequality in Developing Countries. *The Singapore Economic Review*. DOI: <https://doi.org/10.1142/S0217590821410010>
- MAZID, M. A. (2019). Bangladesh: The State of Income Inequality. *The Financial Express*. Erişim Adresi: <https://thefinancialexpress.com.bd/views/bangladesh-the-state-of-income-inequality-1571497852>
- MCCOSKEY, S., & Kao, C. (1998). A Residual-Based Test of the Null of Cointegration in Panel Data. *Economics Review*, 17(1): 57-84.
- MIKEK, P. (2019). Does Financial Development Contribute to Income Inequality in Latin America? *Munich Personal RePEc Archive*, 101315. Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/101315>
- OXFAM. (2017, Şubat). Towards a More Equal Indonesia. *Oxfam Briefing Paper*, Erişim Adresi: https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/bp-towards-more-equal-indonesia-230217-en_0.pdf
- PALMA, J. G. (2011, Ocak). "Homogeneous Middles Vs. Heterogeneous Tails, And The End Of The 'Inverted-U': The Share Of The Rich Is What It's All About". Cambridge Working Papers In Economics (CWPE) 1111. Cambridge University. Retrieved October 30, 2015.
- PARK, D., & SHIN, K. (2017). Economic Growth, Financial Development and Income Inequality. *Emerging Markets Finance and Trade*, 53(12): 2794-2825. DOI: <https://doi.org/10.1080/1540496X.2017.1333958>

- PATA, U. K. (2020). Finansal Gelişmenin Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkileri: Finansal Kuznets Eğrisi Hipotezi Türkiye İçin Geçerli mi? *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(3): 809-828, DOI: 10.16951/atauniiib.648695
- PESARAN, M. H. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. *CESifo Working Paper*, 1229: 1240.
- PESARAN, M. H. (2007). A Simple Panel Unit Root Test in The Presence of Cross-Section Dependence. *Journal of Applied Econometrics*, 22(2): 265–312.
- PESARAN, M. H., & Yamagata, T. (2008). Testing Slope Homogeneity in Large Panels. *Journal of Economy*, 142(1): 50–93.
- SEVEN, U., & Coskun, Y. (2016). Does Financial Development Reduce Income Inequality and Poverty? Evidence from Emerging Countries. *Emerging Markets Review*, 26, 34-63. DOI: 10.1016/j.ememar.2016.02.002
- SHAHBAZ, M., & Islam, F. (2011). Financial Development and Income Inequality in Pakistan: An Application of ARDL Approach. *Munich Personal RePEc Archive*, 28222. Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/28222>
- SWAMY, P.A. (1970). Efficient Inference in a Random Coefficient Regression Model. *Econometrica*, 38(2): 311–323.
- TSAURAI, K., & Nyoka, C. (2019). Financial Development – Income Inequality Nexus in South Eastern European Countries: Does the Relationship Vary with the Level of Inflation? *InderScience Online*. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJSEM.2019.100921>
- TUNCER, S. (1985). Türkiye’de Sermaye Piyasası (Teori ve Uygulama), *Beta Basım Dağıtım A.Ş., İstanbul*, 1985: 3-4.
- WESTERLUND, J., & Edgerton, D.L. (2007). A Panel Bootstrap Cointegration Test. *Economics Letters*, 97(3): 185–190.
- WESTERLUND, J., (2008). Panel Cointegration Tests of the Fisher Effect. *Journal of Applied Economics*, 23(2): 193–233.
- YOUNSI, M., & Bechtini, M. (2018). Economic Growth, Financial Development and Income Inequality in BRICS Countries: Evidence from Panel Granger Causality Tests. *Munich Personal RePEc Archive*, 85182.
- YÜCEL, D. (2011). *Gelir Dağılımı Teorileri Ve Politikaları: Türkiye’de Gelir Dağılımı-Yoksulluk Sorunu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ZIELSCHOT, M. (2013, Haziran). Financial Development and Income Inequality: Differentiating between Income Definitions. Hollanda: Tilburg University, Master Thesis

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Ozan Gürsucu	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Kocaeli Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	İşletme
Makale ve Bildiriler	
1. Enerji Tüketimi, Ekonomik Büyüme ve Finansal Gelişme İlişkisi: Türkiye Örneği SEYAD (2021), cilt 9, sayı 2.	